

EMN STUDY 2014

Policies, practices and data on unaccompanied minors in 2014

Executive Summary (Synthesis Report)

Seznam zkratek

Česká republika	ČR
Evropská migrační síť	EMN
Evropská unie	EU
Mezinárodní ochrana	MO
Mezinárodní organizace pro migraci	IOM
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	MŠMT
Nezletilí cizinci bez doprovodu	NBD
Občanský zákon	o.z.
Odbor azylové a migrační politiky	OAMP
Orgán sociálně-právní ochrany dětí	OSPOD
Organizace pro pomoc uprchlíkům	OPU
Schengenský hraniční kodex	SHK
Správa uprchlických zařízení	SUZ
Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí	ÚMPOD
Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky	UNHCR
Základní odborná příprava	ZOP
Zařízení pro děti-cizince	ZDC

Top-line 'Factsheet' (National Contribution)

National contribution (one page only)

Overview of the National Contribution – introducing the study and drawing out key facts and figures from across all sections of the Focussed Study, with a particular emphasis on elements that will be of relevance to (national) policymakers.

Please also provide a summary of the main findings of Sections 1-6 below, notably:

- What have been the key changes / improvements in your (Member) State's policy(ies) on UAMs, with a particular focus on developments since 2009?
- Has the phenomenon changed? Have any new challenges with regard to the situation of UAMs arisen / remained in your (Member) State?
- What could be further done at EU level to concretely help your (Member) State deal with the reception and protection of UAMs? Please provide examples of concrete actions and specific suggestions.

Studie *Policies, practices and data on unaccompanied minors in 2014* navazuje na studii se shodným

zaměřením zpracovanou v roce 2009,¹ jejíž výstupy byly novou studií aktualizovány a doplněny. Studie byla vypracována národním kontaktním místem Evropské migrační sítě (dále EMN) podle jednotného zadání pro všechny členské státy, které se na studii podílejí. Výstupy dílčích národních zpráv budou následně zpracovány do souborné studie Evropské komise, která přinese komparaci výstupů studií jednotlivých členských států.

Studie se zaměřuje na nezletilé cizince z třetích zemí a bez státní příslušnosti, a to jak na osoby, které žádají o mezinárodní ochranu, tak i na ty, kteří o ni nežádají. Zahrnuje nezletilé osoby, u nichž byl věk potvrzen, i cizince, jejichž nezletilost musí být teprve prokázána. Studie byla zpracována na základě analýzy dokumentů, právních norem a statistik, stěžejními pak byly konzultace s příslušnými odborníky ze státní správy. Kontaktováni byli zaměstnanci Zařízení pro děti-cizince, Ministerstva vnitra, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva práce a sociálních věcí, Cizinecké policie ČR, Správy uprchlických zařízení a Mezinárodní organizace pro migraci. Podrobný seznam použitých zdrojů je uveden na konci studie.

Studie je členěna do šesti kapitol a doplněna přílohou se statistickými údaji (data nejsou veřejná z důvodu nízkého počtu NBD v ČR a s tím související ochrany osobních údajů). První kapitola se zabývá motivací a okolnostmi příchodu nezletilých cizinců bez doprovodu (dále též NBD) do České republiky (dále též ČR). Druhá kapitola se věnuje podmínkám vstupu NBD na území ČR. Tématem třetí kapitoly je přijímání a integrace NBD. V ČR od roku 2004 funguje Zařízení pro děti-cizince (dále též ZDC), které je speciálně určeno pro péči o NBD a spadá do gesce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Všichni NBD, ať již v ČR původně pobývali legálně či nelegálně, mají ode dne, kdy jsou umístěni do tohoto zařízení, zlegalizovaný pobyt až do 18 let věku, a to bez ohledu na to, zda jsou žadateli o mezinárodní ochranu, nebo ne. Čtvrtá kapitola se zaměřuje na NBD, kteří ze ZDC utečou nebo jsou nezvěstní. Pátá kapitola se následně zabývá opatřeními k integraci NBD po dosažení zletilosti. Poslední, šestá kapitola, se věnuje návratům a reintegraci NBD. Statistiky v příloze udávají počty NBD žádajících i nežadajících o mezinárodní ochranu (neveřejné z důvodu ochrany osobních údajů NBD).

Section 1: Motivations and circumstances of UAMs for entering the EU

This section of the Synthesis Report will aim to provide an up to date overview of the motivations and circumstances of unaccompanied minors who enter the EU. The section, along with Sections 2-6, will also aim to provide information, to the extent possible, on the conditions that may contribute to making certain Member States more attractive to unaccompanied minors than others.

In question 1, EMN NCPs are asked to indicate which motivations and circumstances apply in their Member State and to provide further information to describe each situation that applies. In question 3, EMN NCPs are also asked to report on any prevention programmes their (Member) State is implementing together with Third Countries in order to address the root causes of migration of unaccompanied minors.

*Q1. Please state what the **motivations and circumstances of UAMs for entering your (Member) State** are and provide further information (please cite existing evaluation reports / studies / other sources or based on information received from UAMs and/ or competent authorities). Possible motivations and circumstances of UAMs for entering the EU may include:*

- *Fleeing persecution or serious harm and seeking protection (asylum)*
- *Family reunification (e.g. to join family members already in the (Member) State, to apply for asylum followed by family reunification)*
- *Join migrant/ diaspora community*
- *Economic and aspirational reasons (including education)*
- *Transit to another Member State*
- *Victims of trafficking in human beings*

¹ EMN (2013). Politika přijímání, návratů a integrační opatření pro nezletilé bez doprovodu v České republice a statistické údaje. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/emn-studies/unaccompanied-minors/03._czech_republic_national_report_on_unaccompanied_minors_final_version_17aug09_cz_en.pdf

- *Facilitated illegal entry / smuggled*
- *Arrival at external borders*
- *Inadequate medical facilities in the country of origin / insufficient funds by parents for medical treatment*
- *Abandonment in a Member State (e.g. because parents have been returned / cannot or do not take care of their child in the (Member) State*
- *Runaways / drifters*
- *UAMs do not know why they have entered the (Member) State*
- *UAMs are not able to explain why they have entered the (Member) State (e.g. due to their early age)*
- *UAMs are reluctant to report their motivations and circumstances for entering the (Member) State (e.g. due to trauma)*
- *Other (please specify)*

Cíleně přijíždí do ČR pouze malé procento nezletilých cizinců bez doprovodu. Většinou se jedná o NBD, kteří mají v ČR příbuzné, nebo o NBD, kteří mají za cíl výdělečnou činnost, případně aktivní sportovní reprezentaci. Pouze velmi málo dětí přijíždí za studiem. Většina NBD se po určité době pobytu v ČR snaží odejít za svými komunitami a příbuznými do zahraničí, převážně do jiných zemí Evropské unie (dále EU). Mezi NBD se také opakovaně vyskytuje skupina dětí, které lze označit za tzv. obchodované. Jedná se zpravidla o nezletilé dívky (výjimečně chlapce) z Bulharska, Rumunska a Slovenska, nikoli tedy primárně o občany třetích zemí. Tyto děti jsou zneužívány přímo svými rodiči nebo jinými příbuznými či známými k drobným krádežím, žebrání, prostituci či pornografii.

Celkově mají počty NBD v ČR klesající tendenci. V letech 1999-2001 se pohybovaly v rozmezí 200-300 osob ročně, v posledních letech v řádu několika desítek.² Počty NBD ze třetích zemí, kteří žádají o mezinárodní ochranu, se pohybují pouze v řádu jednotek. Celkem bylo v ČR za rok 2009 evidováno ze strany cizinců ze třetích zemí devět žádostí o mezinárodní ochranu, za rok 2010 čtyři, v roce 2011 osm, v roce 2012 pět a v roce 2013 dvě.³

Vyšší jsou počty NBD přijatých do Zařízení pro děti-cizince. Zde se v roce 2009 jednalo o 88 NBD, v roce 2010 o 74, za rok 2011 o 90, za rok 2012 o 58 a za rok 2013 o 49 NBD.⁴ Zpravidla převažují klienti ve věku nad 15 let. Do roku 2009 byla významnější převaha chlapců nad dívkami, v dalších letech se poměr chlapců a dívek vyrovnal.

Etnické složení klientů, kteří prošli péčí ZDC, je velmi variabilní a zpravidla odráží politickou situaci ve světě. Na počátku století převažovali klienti asijských zemí, zejména Číny a Vietnamu, avšak od roku 2009 vzrostl počet umístěvaných klientů slovenského původu. V letech 2011-2013 byl zaznamenán významný nárůst NBD z Afghánistánu. Dále klienti často pocházejí z Ukrajiny, Kazachstánu, Vietnamu, Konžské republiky a dalších afrických zemí.

Q2. Please provide information on any *prevention actions / projects / initiatives that your (Member) State undertakes together with Third Countries* with the aim to address the root causes of UAMs' migration, for example:

- *Integration of UAMs' migration in key areas of development cooperation, e.g. poverty reduction, education, health, employment, human rights, democratisation and post-conflict reconstruction;*
- *Targeted awareness-raising activities and training in countries of origin and transit (e.g. aimed at law enforcement officers, border guards, potential victims of trafficking and their communities, children, wider public, etc.);*
- *Development of child protection systems.*

² EMN (2009).

³ Zdroj: Databáze Ministerstva vnitra ČR

⁴ Podle informací ZDC jsou však do těchto počtů kromě NBD z třetích zemí, a to jak žádajících, tak nežadajících o mezinárodní ochranu, započítáni také NBD z členských států EU a děti, které sice nespádají do kategorie NBD (mají rodiče), ovšem vyžadují pomoc tohoto zařízení.

If possible, please provide a short description of the impact of these specific actions / projects / initiatives.

Vzhledem k velmi nízkému počtu NBD v ČR žádné takové programy neprobíhají.

Section 2: Entry and assessment procedures including border controls for asylum-seeking and non-asylum seeking UAMs

This section of the Synthesis Report will aim to provide an up to date overview of the entry procedures including border controls that apply in the situation of unaccompanied minors who enter the EU, as well as the procedures that apply when an unaccompanied minor is apprehended or becomes known to the authorities. (Member) States are also requested to provide information on the procedures that apply when an unaccompanied minor claims to be a minor and once minority is either confirmed or disproved.

Section 2.1 Documentation required by unaccompanied minors for legal entry to the (Member) State (non-asylum seeking UAMs, but also asylum-seeking UAMs in some instances)

In question 3 below, EMN NCPs are asked to indicate / reconfirm the entry procedures and border controls plus the procedures that apply in their (Member) State and to provide further information to describe each situation that applies:

Q3. What documents are required by third-country national UAMs at the border to fulfil the entry requirements to the (Member) State?

Podmínky vstupu cizince na území ČR, resp. území smluvních států ("schengenského prostoru") upravují zejména tyto právní předpisy:

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex));

Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ze dne 15. března 2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni;

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“) a částečně také

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů.

Entry documents required by unaccompanied minors	Please provide more information about the types of documents required and the conditions that apply, with a particular focus on developments since 2009.	Please state if the process is different for those cases when the minor's age is doubtful (for instance, when the child has no documents) and the age assessment procedure has not been undertaken yet to determine the age of the minor.
Visa permitting entry and stay	<p>Vízum je vyžadováno, vztahuje-li se na cizince vízová povinnost. Vízum není vyžadováno, jestliže cizinec disponuje dokladem, který vízum nahrazuje, např. povolením k pobytu.</p> <p>Všichni cizinci tedy musí mít při vstupu na území (kromě zákonem stanovených výjimek) povolení k pobytu ve formě víza či povolení k pobytu. Cizincům bez víza může být vstup na území odepřen. Pokud však cizinec požádají na hraničním přechodu o udělení mezinárodní ochrany, je jim vydán průkaz</p>	

	žadatele o udělení mezinárodní ochrany.	
Passport	Při vstupu na území je cestovní doklad vždy vyžadován. Tato povinnost se vztahuje i na NBD s výjimkou případů, které upravuje zákon o azylu pro případy absence víza či pobytového oprávnění ve specifických případech žádosti o mezinárodní ochranu, viz výše.	Vzhledem k faktu, že ČR má vnější hranici pouze na letišti, kde je nástup do letadla podmíněn předložením platného dokladu, nemůže prakticky v ČR dojít k situaci, kdy by cizinec překračoval vnější hranici bez cestovního dokladu.
Travel documents	Viz výše	
Other (please state)	Ne	

Section 2.2 Circumstances where an unaccompanied minor may be refused at the border (non-asylum seeking UAMs)

Q4. Can a non-asylum seeking unaccompanied minor be **refused entry at the border** if they do not fulfil the entry requirements set out above?

Categories of unaccompanied minors that may be refused entry at the border	Please provide more information about the circumstances under which unaccompanied minors may be refused entry at the border: a) in <u>national legislation</u> / policy and b) in <u>practice</u>, with a particular focus on developments since 2009.	Please state if the process is different for those cases when the minor's age is doubtful (for instance, when the child has no documents) and the age assessment procedure has not been undertaken yet to determine the age of the minor.
Non-asylum seeking unaccompanied minor arriving at a land / sea border or airport	Cizinci (státnímu příslušníkovi třetí země) bez ohledu na věk či status, který nesplňuje všechny podmínky vstupu vymezené v Schengenském hraničním kodexu, by měl být odepřen vstup na území členských států. Cizinec má povinnost bez zbytečného odkladu vycestovat zpět do zahraničí. To neplatí, pokud se jedná o zdravotní důvody. ⁵ K odepření vstupu nemusí dojít ani v případě uplatnění požadavku na zadržení cizince. Obecně platí, že pro NBD nežádající o mezinárodní ochranu nejsou stanoveny mírnější podmínky, a odepření vstupu je tedy možné.	
Asylum seeking unaccompanied minor arriving at a land / sea	Vstup se neodepírá. Může však být zahájeno správní řízení o správním vyhoštění, kdy se cizinci NBD ustanoví opatrovník. Postup žadatele o mezinárodní ochranu stanovuje zákon o azylu. Jde-li o cizince NBD, který zároveň potřebuje sociálně-	

⁵ Podle ustanovení § 10 zákona o pobytu cizinců.

<p>border or airport</p>	<p>právní ochranu, je postup policie obdobný.</p> <p>Konkrétně rozhodne Ministerstvo vnitra o povolení vstupu na území cizinci, který učinil prohlášení o mezinárodní ochraně v tranzitním prostoru mezinárodního letiště, a dopraví jej do přijímacího střediska na území, jedná-li se o nezletilou osobu bez doprovodu, o rodiče nebo rodinu s nezletilými či zletilými zdravotně postiženými dětmi nebo o cizince s vážným zdravotním postižením, o těhotnou ženu, o osobu, která byla mučena, znásilněna nebo podrobena jiným formám psychického, fyzického či sexuálního násilí.</p>	
<p>Asylum seeking unaccompanied minor arriving at an internal authority (e.g. police, child protection service, etc.)</p>	<p>Nikde jinde než na vnější hranici cizinci vstup odepřít nelze.</p>	
<p>Other (please state)</p>		

Section 2.3 Apprehensions of unaccompanied minors by national authorities (non-asylum seeking UAMs)

Q5. Please describe the **national rules and procedures** that apply where a **non-asylum seeking unaccompanied minor is apprehended / identified at the border and within the territory** of the (Member) State. Please note that reception and care arrangements are covered in Section 3.

<p>Přestože cizinecký zákon neobsahuje výslovné ustanovení o umístování NBD, kteří nepožádali o mezinárodní ochranu, v praxi jsou i tito cizinci po propuštění z detenčních zařízení umístováni do ZDC. Obdobně je tomu i u NBD, kteří na území ČR pobývají např. na základě turistického víza a jsou zadrženi policií.</p> <p>Konkrétně se v případě zachycení či identifikace nezletilého na území České republiky zkoumá oprávněnost jeho vstupu a pobytu. Jsou-li splněny zákonné podmínky, zahájí se s NBD správní řízení ve věci správního vyhoštění a policie mu pro řízení o správním vyhoštění neprodleně ustanoví opatrovníka.⁶ Policie o ustanovení opatrovníka vyrozumí NBD a poučí jej o úkolech opatrovníka. Pokud jsou splněny zákonné podmínky, lze NBD zajistit za účelem správního vyhoštění⁷ nebo za účelem jeho předání nebo průvozu⁸ – v obou případech, pokud se prokáže, že se skutečně jedná o NBD, je tato osoba neprodleně propuštěna ze zajištění a umístěna do ZDC. V opačném případě, pokud jsou i nadále splněny podmínky pro zajištění, zůstává cizinec zajištěn v Zařízení pro zajištění cizinců.</p> <p>Zjišťování věku provádí znalec, např. pomocí rentgenového snímku ruky.</p> <p><i>NB: Please also highlight if the process is different for those cases when the minor's age is doubtful (for instance, when the child has no documents) and the age assessment procedure has not been undertaken yet to determine the age of the minor.</i></p>

Section 2.4 Training of Border Guards and / or Police Authorities

⁶ Podle ustanovení § 119 odst. 9 zákona o pobytu cizinců.

⁷ Podle ustanovení § 124 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

⁸ Podle ustanovení § 129 odst. 4 zákona o pobytu cizinců.

Q6a. Does the (Member) State provide **specific training to Border Guards and / or Police Authorities** to recognise the situation of unaccompanied minors who try to enter the territory illegally / are apprehended within the territory, or who may be the victims of trafficking in human beings / smuggling?

Ano

Q6b. If yes, please provide further information below, stating also if *this has involved cooperation with EU agencies*.

Koncepce péče o NBD, kterou vydává Ministerstvo vnitra, ukládá Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy povinnost průběžně odborně připravovat pracovníky pro práci s dětmi – cizinci. Vybraní pracovníci útvarů Ministerstva vnitra, kteří přicházejí do kontaktu s dětmi bez doprovodu, prošli testy a speciálním školením k této problematice. Jako zásadní se v této souvislosti ukazuje vzdělávání policistů – je třeba zajistit, aby policisté nezletilé bez doprovodu rozpoznali a zacházeli s nimi odpovídajícím způsobem.

Využíván je specifický projekt agentury Frontex – boj proti obchodování s lidmi - v délce trvání 3 + 2 dny na téma multikulturní problematiky. V jednotlivých modulech se zaměřuje pozornost i na děti a jejich potřeby. Přednáší policejní psychologové specializovaní na děti.

Dále existuje program ZOP (základní odborná příprava) – nadstavba pro cizineckou policii, kam je v souladu s požadavky agentury Frontex začleněno několik klíčových témat:

- identifikace obětí obchodování s lidmi a postupy řešení jejich odkázanosti na pomoc
- ochrana dětí či nediskriminační etnické profilování
- identifikace rozdílu mezi obchodováním s lidmi a převaděčstvím
- identifikace potenciální oběti obchodování s lidmi
- rozpoznání potřeb obětí
- úkony směřující k zajištění nutné ochrany a pomoci oběti
- techniky spojené s citlivým přístupem s ohledem na potřeby dětí a původ
- etické principy
- dodržování základních lidských práv
- specifické potřeby ochrany u dětí a jejich základní práva (ochrana rodiny, ochrana před odloučením od rodičů, zájem dítěte a opatření proti umístování dětí do zařízení s omezením osobní svobody)
- organizace poskytující pomoc a ochranu dětem
- role a zodpovědnost zákonného zástupce dítěte
- opatření a postupy odkazující na příslušné orgány pro skupiny dětí, které potřebují pomoc a ochranu (NBD a děti odloučené, děti žádající o mezinárodní ochranu), potenciální dětské oběti obchodování s lidmi či jiných forem zneužívání, děti nezvěstné a děti unesené členem rodiny.

Řadu školení pro své pracovníky působící v této oblasti organizuje také ZDC a nestátní neziskové organizace, a to zejména prostřednictvím projektů financovaných z příslušných fondů EU na podporu této oblasti. Uvést lze například vzdělávací programy Organizace pro pomoc uprchlíkům či program Mezinárodní organizace pro migraci zaměřený na trénink odborných pracovníků v oblasti komerčního sexuálního zneužívání dětí.⁹

Section 2.5 The organisation of the national asylum procedures for asylum-seeking unaccompanied minors

Q7. Please set out the **national rules and procedures** that apply where an unaccompanied minor apprehended / identified at the border and within the territory of the (Member) State lodges an **application for asylum** (e.g. which authority(ies) the minor is referred to, at what point an application is made, etc.).

Nezletilým žadatelům o udělení mezinárodní ochrany je po projevení úmyslu požádat o mezinárodní ochranu

⁹ EMN (2009).

ustanoven opatrovník. Opatrovník pro řízení se ustanovuje na přechodnou dobu, tj. na dobu do pravomocného usnesení okresního soudu, kterým bude ustanoven opatrovník pro pobyt.¹⁰

Z dlouhodobých statistik Ministerstva vnitra vyplývá, že NBD nejčastěji žádají o udělení mezinárodní ochrany v Zařízení pro zajištění cizinců a v přijímacích střediscích. Případy, kdy nezletilý požádá o mezinárodní ochranu na hraničním přechodu, jsou ojedinělé.

Jestliže žádost o udělení mezinárodní ochrany podá NBD, zákon o azylu stanoví, že Ministerstvo vnitra tuto skutečnost oznámí místně příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí obecního úřadu obce s rozšířenou působností, který zajistí ve spolupráci s příslušným obecním úřadem přijetí nezbytných opatření k ochraně nezletilého a který dále podá soudu návrh, na jehož základě soud rozhodne o umístění dítěte do ZDC. Tento postup se uplatňuje pouze v případě, kdy se jedná o dítě bez vazby na vhodnou zletilou fyzickou osobu příbuznou nebo dítěti blízkou, které by přednostně mohlo být svěřeno. NBD se po ukončení úkonů v přijímacím středisku umísťuje do školského zařízení pro výkon ústavní výchovy (součástí systému ZDC) nebo do péče osoby označené v rozhodnutí soudu.

Pokud je nezletilý z rozhodnutí soudu umístěn do ZDC a doposud neučinil prohlášení o úmyslu požádat o mezinárodní ochranu, může písemné prohlášení zaslat na Ministerstvo vnitra. Příslušný pracovník pak nezletilého navštíví a žádost s ním sepíše.

Azyl může být udělen z důvodů, které jsou stanoveny v § 12 zákona o azylu, a dále ve zvláštních případech (v případech hodných zvláštního zřetele, tedy z humanitárních důvodů¹¹).¹²

NB: Please also highlight if the process is different for those cases when the minor's age is doubtful (for instance, when the child has no documents) and the age assessment procedure has not been undertaken yet to determine the age of the minor.

Q8. Please describe the specific rules and procedures that apply in respect of the (asylum) applicant's status as an (unaccompanied) minor. Please indicate, for example:

- Whether and when a **legal guardian** is appointed;
- Whether and when an **asylum interview(s)** is conducted.

Jelikož NBD vzhledem k věku není právně samostatný, a není tedy způsobilý jednat sám za sebe, je mu při podání žádosti o mezinárodní ochranu co nejdříve, nejpozději však do 24 hodin, ustanoven dle zákona o azylu opatrovník pro správní řízení o udělení mezinárodní ochrany. Opatrovníka ustanovuje Ministerstvo vnitra ČR na přechodnou dobu, než je soudem jmenován opatrovník pro pobyt.¹³

V přijímacím středisku musí žadatel o mezinárodní ochranu podstoupit vstupní proceduru – cizineckou policií je provedena identifikace, dojde k zahájení azylového řízení a je provedena zdravotní prohlídka. V případě nezletilých žadatelů o mezinárodní ochranu je žádost o udělení mezinárodní ochrany rozšířena o dotazník, ve kterém jsou zjišťovány informace o rodičích či jiných příbuzných dítěte. Řízení je vedeno v mateřském jazyce žadatele, v jiném jazyce, kterému žadatel rozumí, jen za jeho výslovného souhlasu. Tlumočení je hrazeno Ministerstvem vnitra, nutná je přítomnost opatrovníka.¹⁴

NB: Please also highlight if the process is different for those cases when the minor's age is doubtful (for instance, when the child has no documents) and the age assessment procedure has not been undertaken yet to determine the age of the minor.

¹⁰ Podle ustanovení § 89 zákona o azylu.

¹¹ Podle ustanovení § 14 zákona o azylu.

¹² EMN (2009).

¹³ Opatrovníka pro pobyt jmenuje soud. Přednostně jím je fyzická zletilá osoba příbuzná nezletilci, v praxi většinou odbor sociálně-právní ochrany dětí obecního úřadu dle místní příslušnosti (dle místa, kde se nezletilec nachází). Opatrovník pro pobyt chrání práva a právem chráněné zájmy nezletilého po celou dobu pobytu v ČR do věku 18 let.

¹⁴ EMN (2009).

Q9. Please describe the **procedure for assessing the age** of an asylum-seeking UAM who claims to be a minor. Please indicate, for example:

- Whether and when the stated age (date of birth) and unaccompanied situation is registered;
- Whether, when, why and how a formal age assessment is undertaken;
- Whether and how the conclusions from an age assessment are registered (e.g. is the registered claimed age (date of birth) replaced by the assessed age or is this age added to the file, etc.).

Velká většina NBD přichází do ČR bez dokladů, a jejich totožnost je tak stanovena pouze na základě jejich čestného prohlášení. Jelikož mnoho NBD se na území dostává prostřednictvím převaděčů, jsou jejich výpovědi při pohovoru s pohraniční kontrolou ovlivněny instrukcemi od převaděčů. Někteří dospělí cizinci uvádějí smyšlený věk pod 18 let, aby získali výhody garantované nezletilým. Vyskytují se ale i opačné případy, kdy naopak nezletilí čestným prohlášením dokládají věk nad 18 let, aby se tak vyhnuli jistému omezení svobody pohybu, které ČR z bezpečnostních důvodů vůči nezletilým uplatňuje.

V ČR nedochází k povinnému ověřování věku u osob, které se prohlašují za nezletilé. Důvodem je finanční náročnost lékařských zkoušek a také fakt, že nejsou zcela spolehlivé. Prokázání totožnosti probíhá cestovním dokladem nebo čestným prohlášením žadatele. Jen ve výjimečných případech, považuje-li se to pro vydání rozhodnutí o udělení mezinárodní ochrany za potřebné, provádí Ministerstvo vnitra se souhlasem nezletilého žadatele provedení lékařského vyšetření za účelem ověření věku dle § 89 zákona o azylu. Se zkouškou musí souhlasit i opatrovník. Odmítne-li nezletilá osoba bez doprovodu provedení lékařského vyšetření, pohlíží na ni ministerstvo jako na zletilého žadatele o udělení mezinárodní ochrany. Ověření věku se provádí kostní zkouškou – rentgenem zápěstních kůstek na levé ruce, která může být výjimečně doplněna zubní prohlídkou.

Zjišťování věku je také možné dle zákona o ústavní výchově, který umožňuje řediteli ZDC, aby v odůvodněných případech požádal příslušné zdravotní zařízení o určení skutečného věku. Náklady v tomto případě hradí příslušné zařízení. V praxi však nebývá prováděno často.¹⁵

Q10. Please provide the average (or where this is not available median) **duration of an asylum procedure** for a UAM.

Ministerstvo o žádosti rozhodne podle zákona do 90 dnů ode dne zahájení řízení. Pokud nelze vzhledem k povaze věci rozhodnout v této lhůtě, může být prodloužena.

NB: Please also highlight if the process is different for those cases when the minor's age is doubtful (for instance, when the child has no documents) and the age assessment procedure has not been undertaken yet to determine the age of the minor.

Section 2.6 Guardianship and age assessment for non-asylum seeking UAMs

Q11. Please describe the **arrangements for guardianship of non-asylum seeking UAMs**. Please specify, for example: who organises guardianship for UAMs, who can become a guardian to a UAM, what the role of a guardian to a UAM is, which UAMs are entitled to a guardian, until what age and whether this depends on the status of the UAM, e.g. does the UAM get another guardian when s/he is granted international protection, etc.

V případě NBD, kteří žádají o udělení mezinárodní ochrany, je jmenování opatrovníka dítěti speciálně upraveno v § 89 zákona o azylu. Pokud jde o NBD, kteří nepodali žádost o udělení mezinárodní ochrany, řídí se jmenování opatrovníka dítěte k ochraně jeho práv a k hájení jeho zájmů obecnou úpravou občanského zákoníku (dále jen o. z.).¹⁶

O jmenování opatrovníka NBD (k ochraně jeho práv a zájmů na území ČR) musí vždy rozhodnout soud, který

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ Zejména podle ustanovení § 465 a násl. z části první o. z. a ustanovením § 943 a násl. z části druhé o. z.

vydává rozsudek o jmenování opatrovníka.¹⁷ Obdobně jako v případě NBD, kteří žádají o udělení mezinárodní ochrany, má i v případě ostatních NBD při výběru opatrovníka přednost některý z příbuzných nebo jiných osob blízkých dítěti, pokud se zdržuje na území České republiky, má o dítě zájem a je schopný opatrovnictví řádně vykonávat. Není-li taková osoba k dispozici, jmenuje soud opatrovníkem jinou vhodnou osobu, může se přitom jednat jak o fyzickou osobu, tak o právnickou osobu (např. o neziskovou organizaci). Až na posledním místě je možné opatrovníkem NBD jmenovat příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí, konkrétně Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen ÚMPOD) nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností, jako tzv. veřejného opatrovníka.

Probíhá-li ve vztahu k NBD nějaké soudní řízení ve věci péče soudu o nezletilé,¹⁸ musí být NBD jmenován zvláštní opatrovník pro zastupování dítěte v tomto soudním řízení. Tímto procesním opatrovníkem soud zpravidla jmenuje příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí (ÚMPOD, příp. obecní úřad obce s rozšířenou působností).¹⁹

Jestliže rodiče NBD nežijí, není známa jejich totožnost nebo nemohou z jiného důvodu vykonávat rodičovskou odpovědnost k dítěti, je nezbytné jmenovat NBD poručníka, který zásadně vykonává všechna práva a povinnosti ve vztahu k dítěti místo rodičů, s výjimkou vyživovací povinnosti.²⁰ Poručníkem NBD jmenuje soud přednostně opět některého z příbuzných nebo jiných osob blízkých, případně jinou vhodnou fyzickou osobu. Není-li možné do funkce poručníka jmenovat žádnou fyzickou osobu, vykonává funkci poručníka NBD příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí (obecní úřad obce s rozšířenou působností).

Q12. Please describe the procedure for assessing the age of a non-asylum seeking UAM who claims to be a minor. Please specify different situations (e.g. UAMs who apply for asylum, at the border, illegally staying UAMs, etc.). Please indicate, for example:

- Whether and when the stated age (date of birth) and unaccompanied situation is registered;
- Whether, when, why and how a formal age assessment is undertaken;
- Whether and how the conclusions from an age assessment are registered (e.g. is the registered claimed age (date of birth) replaced by the assessed age or is this age added to the file, etc.).

Obecně platí, že správní orgány vycházejí z osobních údajů, a to včetně věku, uváděných cizincem. V případě důvodné pochybnosti,²¹ že jde o NBD, je policie oprávněna cizince zajistit²² do doby, než je zjištěn jeho skutečný věk. Policie zahájí úkony ke zjištění věku NBD bezodkladně po jeho zajištění. Na základě žádosti zajišťujícího útvaru je cizinec převezen do nemocnice, kde je proveden rentgen zápěstních kůstek a snímek je uložen na flashdisk. Poté zajišťující útvar odešle žádost včetně rentgenu ruky do Fakultní nemocnice Motol v Praze, kde je proveden znalecký posudek o věku cizince. V případě, že se prokáže, že se jedná o NBD, je cizinec neprodleně propuštěn ze zajištění a umístěn do ZDC; v opačném případě, pokud jsou i nadále splněny podmínky pro zajištění, zůstává cizinec v Zařízení pro zajištění cizinců a jsou konány veškeré úkony ke zjištění skutečné totožnosti cizince a k realizaci jeho vyhoštění z území České republiky. Celá procedura trvá okolo sedmi dnů.

Section 2.7 Residence permits granted to unaccompanied minors (both asylum- and non-asylum seeking UAMs)

Q13a. Please provide details on the possible residence options available to unaccompanied minors not applying for asylum and to those whose claims for asylum have been rejected.

Pro cizince obecně ze zákona platí, že cizinec svěřený do náhradní výchovy rozhodnutím příslušného orgánu je

¹⁷ V řízení podle ustanovení § 466 a násl. zákona o zvláštních řízeních soudních (z. z. ř.).

¹⁸ Podle ustanovení § 466 a násl. z. z. ř. (např. o nařízení ústavní výchovy).

¹⁹ Podle ustanovení § 469 z. z. ř.

²⁰ Podle ustanovení § 878 odst. 2 a § 928 a násl. o. z.

²¹ Podle ustanovení § 124 odst. 5 zákona o pobytu cizinců.

²² Z důvodů uvedených v odstavci 1 ustanovení § 124 zákona o pobytu cizinců.

oprávněn trvale pobývat na území, je-li alespoň jedna fyzická osoba, již je cizinec svěřen, přihlášená k trvalému pobytu na území nebo se na území nachází ústav, ve kterém je dítě umístěno (tzv. právní fikce trvalého pobytu – na cizince se pro účely práv a povinností hledí jako na cizince s povoleným trvalým pobytem).

V rámci žádosti o mezinárodní ochranu jsou vždy posuzovány důvody pro udělení azylu a doplňkové ochrany. Pokud Ministerstvo vnitra rozhodne o udělení doplňkové ochrany, je NBD oprávněn pobývat na území ČR do doby, než pomine důvod, pro který byla doplňková ochrana udělena. Nezletilému, kterému byla udělena doplňková ochrana, může policie udělit na jeho žádost povolení k dlouhodobému pobytu za podmínky, že pobyt na území bude delší než 1 rok a trvají-li důvody, pro které byla ochrana poskytnuta. Důvody ochrany zahrnují ze zákona o azylu i případy, kdy v zemi původu nebo v třetí zemi ochotné přijmout NBD, není po jeho příchodu k dispozici přiměřené přijetí a péče podle potřeby jeho věku a stupně samostatnosti.

Pokud NBD mezinárodní ochrana udělena nebyla a nebyly učiněny právní kroky k legalizaci jeho pobytu (žádost o udělení trvalého pobytu), je mu ministerstvem vnitra udělen výjezdní příkaz se stanovenou lhůtou, do kdy musí z ČR odcestovat. Lhůta pro podání žádosti o pobyt činí 60 dnů po dosažení věku 18 let.²³

Q13b. Please provide details of the residence permit granted to unaccompanied minors whose claims for asylum are successful (e.g. refugee status, residence permit issued on other grounds than international protection, etc.).

Všichni NBD, ať již v ČR původně pobývali legálně či nelegálně, mají ode dne, kdy soud nezletilého umístí do ZDC, zlegalizovaný pobyt až do jeho 18 let věku, a to bez ohledu na to, zda jsou žadateli o mezinárodní ochranu, nebo ne. Po dosažení věku 18 let se však situace zásadně mění a pobyt každého mladého cizince je nutné upravit individuálně – rozsah práv a povinností je odlišný zejména s ohledem na fakt, zda se jedná o cizince, kterému byla udělena mezinárodní ochrana, či nikoli (viz níže).²⁴

Q13c. Please provide details of the (temporary) residence permit granted to unaccompanied minors who do not fulfil the entry requirements of the (Member) State but are not refused entry at the border / or who are apprehended in the territory of the (Member) State (e.g. tolerated stay, etc.).

ČR poskytuje NBD v oblasti ochranných statusů v podstatě stejná práva jako dospělým cizincům. Na rozdíl od právní fikce trvalého pobytu, která je zákonem zaručena, nemá zákon o pobytu cizinců pro NBD žádající o mezinárodní ochranu formou azylu a ty, kteří byli rozhodnutím soudu svěřeni do ústavního zařízení, specifickou úpravu (dočasného) pobytu na území.

Categories of unaccompanied minors	Please describe the residence permits granted to unaccompanied minors	Please state if the process is different for those cases when the minor's age is doubtful (for instance, when the child has no documents) and the age assessment procedure has not been undertaken yet to determine the age of the minor.
Non-asylum seeking unaccompanied minor arriving at a land / sea border or airport		
Non-asylum seeking unaccompanied minor apprehended in the territory of the		

²³ Podle ustanovení § 66 odst. 1 písm. a) o pobytu cizinců. EMN (2009).

²⁴ Tamtéž.

(Member) State		
Asylum seeking unaccompanied minor arriving at a land / sea border or airport		
Asylum seeking unaccompanied minor apprehended or identified in the territory of the (Member) State		
Asylum seeking unaccompanied minor arriving at an internal authority (e.g. police, child protection service, etc.)		
Other (please state)		

Section 3: Reception arrangements, including integration measures for UAMs

This section of the Synthesis Report will provide a factual, comparative overview of the reception arrangements in place for asylum-seeking and non-asylum seeking unaccompanied minors that exist in the EU, including integration measures such as access to healthcare, education and employment.

Please note: If there are different reception arrangements / integration measures for confirmed UAMs and UAMs who claim to be minors but are not confirmed, please elaborate on this difference in your answers to the questions in this section and provide a summary of the different arrangements / measures in Section 3.9 (e.g. more comprehensive measures available to confirmed UAMs (than UAMs who claim to be minors but are not confirmed), etc.).

Section 3.1: Reception and care arrangements for unaccompanied minors

Q14. Please provide an overview of the **national legal framework** of your (Member) State **with regard to the reception and care arrangements available to UAMs from first arrival until a durable solution is found.**

Please distinguish between the provisions in place for:

- UAMs who are seeking asylum or have been granted international protection;
- UAMs who are not seeking asylum, including those who entered irregularly and/ or are in a trafficked situation;
- UAMs who are not yet confirmed as minors.

NBD, kteří žádají o mezinárodní ochranu (MO) nebo jim MO byla udělena:

- Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (tento zákon upravuje právní postavení NBD a na toto postavení jsou navázány další nástroje k zajištění přijímání NBD),
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (standards pro NBD žádající o MO nebo poživatele MO jsou totožné se standardy pro občany ČR či Unie).

NBD, kteří nežadají o MO, včetně těch, kteří na území ČR vstoupili ilegálně a/nebo jsou oběťmi obchodování

s lidmi:

- Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (pokud jde o neoprávněně pobývající NBD, vztahuje se i na ně (§ 2 odst. 3) v rozsahu ochrany ve zvláštních případech (§ 37), kdy mohou být umístěni do ZDC vyžadující okamžitou pomoc).

NBD, jejichž věk nebyl potvrzen:

- Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (pokud jsou důvodné pochybnosti o věku, může být provedeno lékařské vyšetření k určení věku NBD; do doby, než je znám výsledek vyšetření, se má za to, že osoba je NBD),
- Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Q15. Which **national authorities and organisations** (including Non-Governmental Organisations where relevant) are **responsible for the reception and care of UAMs** from first arrival until a durable solution is found, indicating also the arrangements for **funding** (e.g. reception centres, healthcare, schooling, etc.)?

Please distinguish between national authorities and organisations deciding and administering the reception and care of:

- UAMs who are **seeking asylum** or have been granted international protection;
- UAMs who are **not seeking asylum**, including those who entered irregularly and/ or are in a trafficked situation.

Jestliže žádost o udělení mezinárodní ochrany podá NBD, zákon o azylu stanoví, že Ministerstvo vnitra tuto skutečnost oznámí místně příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí obecního úřadu obce s rozšířenou působností, který zajistí ve spolupráci s příslušným obecním úřadem přijetí nezbytných opatření k ochraně nezletilého a který dále podá soudu návrh, na jehož základě soud rozhodne o umístění dítěte do ZDC. Tento postup se uplatňuje pouze v případě, kdy se jedná o dítě bez vazby na vhodnou zletilou fyzickou osobu příbuznou nebo dítěti blízkou, které by přednostně mohlo být svěřeno. Za deset let činnosti ZDC však nebyla realizována ani jedna pěstounská péče o NBD. Lhůta pro maximální dobu trvání předběžného opatření v této otázce dle zákona o občanském soudním řádu nesmí přesáhnout šest měsíců.

NBD se tedy po ukončení úkonů v přijímacím středisku umísťuje do školského zařízení pro výkon ústavní výchovy (součástí systému ZDC) nebo do péče osoby označené v rozhodnutí soudu

V případě, že nezletilý cizinec nepožádal o mezinárodní ochranu, orgán sociálně-právní ochrany dětí zároveň kontaktuje zastupitelský úřad státu, jehož je nezletilý občanem a Úřad pro mezinárodně právní ochranu dětí. Pokud orgán státu, jehož je nezletilý státním občanem, neučiní ve stanovené lhůtě opatření k úpravě poměrů nezletilého, zajistí orgán sociálně-právní ochrany dětí na základě rozhodnutí soudu nezletilému ústavní výchovu v ZDC či pěstounskou péči.

Institucí, která je specificky určena pro péči o NBD, je ZDC. Zařízení je příspěvkovou organizací s právní subjektivitou. Má působnost pro celou ČR a patří do gesce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Fungování ZDC a zařízení,²⁵ z nichž se skládá, je upraveno zejména zákonem o ústavní výchově a prováděcí vyhláškou č. 334/2004, kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních.

Z hlediska koncepčního zastřešení problematiky na úrovni vytváření a realizace politik má zásadní význam

²⁵ Součástí Zařízení pro děti-cizince dle zápisu ve Školském rejstříku: Diagnostický ústav, Dětský domov se školou, Výchovný ústav, Středisko výchovné péče, Základní škola, Praktická škola a Školní jídelna.

Koncepce umístování, vzdělávání a výchovy dětí s jazykovou bariérou, včetně nezletilých žadatelů o azyl bez doprovodu, v zařízeních ústavní výchovy,²⁶ z které jasně vyplývá, že problematiku NBD lze řešit pouze spoluprací širokého spektra aktérů. Tato spolupráce je realizována především v rámci *Meziresortní pracovní skupiny s nevládními organizacemi pro řešení situace nezletilých cizinců na území ČR,*²⁷ která se zabývá aktuálními problémy v této oblasti a navrhuje jejich efektivní řešení. Hraje tak zásadní roli v oblasti koordinace aktivit, řešení aktuálních problémů a formulování účinných praktických postupů. Tato tzv. expertní komise se schází pravidelně přímo v ZDC.

Koncepce ukládá jednotlivým ministerstvům plnit úkoly ve vztahu k NBD v rámci jejich gescí (Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy je tak například uloženo od září 2002 průběžně odborně připravovat pracovníky pro práci s dětmi-cizinci).

Významná je v této souvislosti *Meziresortní metodika k obchodu s dětmi* a interní předpis Ministerstva práce a sociálních věcí *Metodické doporučení k postupu obecních úřadů obcí s rozšířenou působností při poskytování sociálně-právní ochrany nezletilým cizincům bez doprovodu.* Oblast NBD je také součástí *Koncepce rodinné politiky* či *Národního plánu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí.* Důležitý je i *Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi,* který ale nemá opatření cílená specificky na děti.

V oblasti obecného institucionálního zajištění problematiky NBD patří mezi aktéry podílející se na aktivitách v této oblasti:

Ministerstvo vnitra – Odbor azylové a migrační politiky, Odbor prevence kriminality, Odbor bezpečnostní politiky, Správa uprchlických zařízení:

- řízení o udělení mezinárodní ochrany (azylu/doplňkové ochrany), ustanovení opatrovníka pro správné řízení o udělení mezinárodní ochrany, podávání podnětu na ustanovení opatrovníka pro pobyt

Policie ČR – pořádková, kriminální a cizinecká policie, Útvar pro odhalování organizovaného zločinu:

- identifikace, udělení víz, zajišťování, apod.

Ministerstvo práce a sociálních věcí - oddělení sociálně-právní ochrany dětí, a *obecní úřady obcí s rozšířenou působností:*

- orgány sociálně-právní ochrany dětí obecních úřadů plní funkci opatrovníků: dohled a zastupování NBD s cílem, aby rozhodnutí o NBD byla pro jeho dobro a v jeho zájmu
- *Úřad pro mezinárodně právní ochranu dětí:* napomáhání při pátrání po rodinných příslušnících, poskytování sociálně-právního poradenství pro NBD
- zajištění, aby se dítěti dostalo náležité ochrany a ubytování

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy:

- zřizovatel Zařízení pro děti-cizince

Ministerstvo spravedlnosti a místně příslušné soudy:

- krajské soudy a Nejvyšší správní soud: rozhodování o žalobách proti Ministerstvu vnitra ČR, kasační stížnosti

Ministerstvo zahraničních věcí:

- kontakty na zastupitelské úřady

Ministerstvo zdravotnictví:

²⁶ Schválená usnesením vlády č. 395 ze dne 17. dubna 2002.

²⁷ Zástupci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva vnitra (Odbor azylové a migrační politiky, Správa uprchlických zařízení, Cizinecká policie a další útvary policie, Odbor bezpečnostní politiky, Útvar pro odhalování organizovaného zločinu, Služba kriminální policie a vyšetřování), Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva spravedlnosti, Poradny pro uprchlíky, Organizace pro pomoc uprchlíkům, IOM, UNHCR.

- právní rámec zdravotní péče a pojištění

(Nestátní) neziskové organizace – Organizace pro pomoc uprchlíkům, La Strada, Sdružení pro integraci a migraci, Poradna pro integraci atd.

Mezinárodní organizace - IOM Praha, Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR), Mezinárodní Červený kříž²⁸

Významnou měrou se na péči o NBD podílejí neziskové organizace – jedná se zejména o činnost Organizace pro pomoc uprchlíkům a Sdružení pro integraci a migraci v oblasti výkonu role opatrovníka či poskytování sociálně-právního poradenství a organizace volnočasových aktivit dětí. V oblasti zajištění návratů do země původu je nezastupitelná úloha Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) Praha. Neziskové organizace také získávají finanční zdroje na individuální potřeby nezletilých a na prevenci proti obchodování s lidmi vzhledem k nezletilcům – vysvětlují jim pozitivní stránky pobytu v ZDC, a to zejména za účelem prevence útěků dětí z těchto zařízení.²⁹

Q16a. **What is considered a durable solution for the child** in your (Member) State (could also be derived from practices in place, guidelines used by reception / care facilities, etc.)?

České republice lze za trvalé řešení situace NBD považovat integraci, jejíž nedílnou součástí je mj. sloučení rodiny a předání dítěte do péče rodičů nebo jednoho z rodičů. Pokud toto řešení není reálné, je možné za náhradní dlouhodobé řešení situace NBD považovat udělení mezinárodní ochrany dítěti a zároveň s tím zejména:

- svěřeni dítěte do péče některého z příbuzných nebo jiných blízkých osob,
- svěřeni dítěte do náhradní rodinné péče jiným fyzickým osobám než jsou příbuzní nebo osoby blízké,
- svěřeni dítěte do ústavní výchovy.

NB: Please also highlight if the process is different for those cases when the minor's age is doubtful (for instance, when the child has no documents) and the age assessment procedure has not been undertaken yet to determine the age of the minor.

Q16b. **How quickly do the competent authorities take decisions on durable solutions for UAMs** based on the best interests of the child? Please specify the starting point for the time taken by (Member) States to identify durable solutions (e.g. date of apprehension / application, etc.).

Pro rozhodování soudu ve věci péče soudu o nezletilé,³⁰ např. ve věci svěřeni dítěte do náhradní rodinné péče nebo do ústavní výchovy, nejsou stanoveny žádné konkrétní lhůty, zákon však stanoví základní požadavek, že soud ve věcech péče o nezletilé rozhoduje s největším urychlením.³¹

V případě, že NBD žádá o mezinárodní ochranu, lhůta pro vyřízení žádosti je 90 dnů.

NB: Please also highlight if the process is different for those cases when the minor's age is doubtful (for instance, when the child has no documents) and the age assessment procedure has not been undertaken yet to determine the age of the minor.

Section 3.2: Accommodation and other material reception provisions

Q17. Please describe in the tables below the **reception and care arrangements granted to UAMs** in your (Member) State (in accordance with Directive 2003/9/EC³²) from first arrival until a durable solution is found. Where relevant, please distinguish between UAMs who are seeking asylum or have been granted international

²⁸ Lásková (2006).

²⁹ EMN (2009).

³⁰ Podle ustanovení § 466 a násl. z .z .ř.

³¹ Podle ustanovení § 471 z. z. ř.

³² Please note that Ireland does not participate in this Directive.

protection and UAMs who are not seeking asylum, including those who entered irregularly and/ or are in a trafficked situation.

	<p>Please state (Y/N) whether the accommodation types and other material reception provisions listed are available to UAMs (in cash or in kind) in each of the categories below, and provide a brief description of the facilities available in each case:</p>	
<p>Accommodation type and access to other care and material reception provisions</p>	<p>UAMs seeking asylum or have been granted international protection</p>	<p>Please state if the process is different for those cases when the minor's age is doubtful (for instance, when the child has no documents) and the age assessment procedure has not been undertaken yet to determine the age of the minor.</p>
<p>Accommodation with adults</p>	<p>Ne. Výjimkou jsou případy, kdy je NBD svěřen na základě rozhodnutí soudu do péče zletilé osoby blízké a pobývá v azylovém zařízení, které spadá pod Správu uprchlických zařízení (dále SUZ). Pak může být umístěn mezi dospělými (např. tam, kde jsou ubytovány rodiny). Záleží na individuálním posouzení konkrétní situace.</p>	
<p>Accommodation with a foster family</p>	<p>Ano</p>	
<p>Accommodation / reception facilities specifically for minors</p>	<p>Ano. NBD žádající o udělení mezinárodní ochrany jsou z přijímacích středisek přemístěni do Zařízení pro děti – cizince. V tomto zařízení jsou umístěni i NBD, kteří o mezinárodní ochranu nežadají.</p>	
<p>Accommodation / reception facilities with special provisions for minors</p>	<p>Ano. V azylových zařízeních spadajících pod SUZ existuje tzv. chráněná zóna - ubytování oddělené od ostatních žadatelů o mezinárodní ochranu.</p>	
<p>Specialised accommodation facilities available for UAM victims of trafficking</p>	<p>Ne</p>	
<p>Specialised accommodation facilities available to UAMS to meet specific identified needs</p>	<p>Ne</p>	

<p>Other types of accommodation (please state, e.g. in adult accommodation facilities if over 16 years of age)</p>	<p>Ne</p>	
<p>Food (please indicate how this is arranged in practice, e.g. meal vouchers to buy or prepare own meals, prepared meals, etc.)</p>	<p>V azylových zařízeních je stravování ze zákona zajištěno přímo SUZ. Je zde poskytováno zároveň kapesné (1,2 eur za osobu a den). Strava je k dispozici třikrát denně, pro děti pětkrát denně.</p> <p>V případě, že to podmínky azylového zařízení umožňují, je žadatelům poskytován finanční příspěvek, jehož výše se odvíjí od částek životního minima a je vyplácen žadatelům k zajištění vlastního stravování. Tento příspěvek je poskytován v zařízeních, ve kterých jsou k dispozici vybavené kuchyně, kde si žadatelé mohou vařit sami. Výše příspěvku v případě samotné osoby je ve výši 4,5 eur za den.</p> <p>Co se týče ZDC, jednotlivé instituce tohoto zařízení poskytují svým klientům bezplatně mimo jiné stravu.</p>	
<p>Clothing (please indicate how this is arranged in practice, e.g. provision of a budget to buy clothes, provision of second-hand clothes, etc.)</p>	<p>V případě potřeby jsou NBD vybaveni nezbytným ošacením z vlastních prostředků nebo má žadatel možnost využít sociální šatník, který za podpory SUZ provozují v azylových zařízeních nevládní organizace. Vedle ošacení je žadatelům poskytováno další vybavení a prostředky (hygienické prostředky, školní vybavení, apod.).</p> <p>V ZDC jednotlivé instituce tohoto zařízení poskytují bezplatně mimo jiné materiální pomoc.</p>	
<p>Allowance / pocket money (please provide details on what possibilities there are to earn pocket money in reception facilities, what amount and how this is paid, etc.)</p>	<p>V azylových zařízeních je podle zákona o azylu poskytováno kapesné ve výši 1,2 eur na osobu a den. V ZDC má dítě rovněž právo na zajištění plného přímého zaopatření.³³ Toto právo má i dítě s uloženou ochrannou výchovou a nezaopatřené osoby. Poskytování kapesného je též ve výši 1,2 eur na osobu a den.³⁴</p>	

³³ Podle ustanovení § 20 zákona o výkonu ústavní výchovy.

³⁴ Upraveno v § 31 zákona o výkonu ústavní výchovy, který stanoví, že kapesné nenáleží dítěti za dny, po které je dítě na útěku ze zařízení nebo je ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody. Obdobně je nutno interpretovat § 2 odst. 8 zákona o výkonu ústavní výchovy, tedy že v době, kdy je pobyt v zařízení přerušeno, poskytují dítěti plné přímé zaopatření osoby, u nichž dítě pobývá (což v případě kapesného znamená ode dne, kdy dítě opustilo zařízení do dne návratu, včetně těchto dnů). Pokud dojde k mimořádnému (předem neplánovanému) přerušování pobytu dítěte v zařízení, (včetně útěku dítěte ze zařízení), zkrátí se o příslušné denní částky výplata kapesného v následujícím měsíci. EMN (2009).

Other types of material reception provisions (please state)		
--	--	--

Q18. Please explain if UAMs have the **freedom to make their own choices with regard to the provisions available** to them (e.g. do UAMs have the possibility to prepare their own meals, buy their own clothes, etc.) with the ultimate **goal of preparing them for the transition to adulthood** (please see also section 5).

V případě, že to podmínky pobytového zařízení pod správou SUZ umožňují, je poskytován finanční příspěvek, jehož výše se odvíjí od částek životního minima a je vyplácen k zajištění vlastního stravování. Tento příspěvek je poskytován v zařízeních, ve kterých jsou k dispozici vybavené kuchyně, kde si žadatelé mohou vařit sami.

V ZDC využívají NBD všech služeb, které jsou dle platné legislativy poskytovány dětem – občanům ČR v zařízení pro výkon ústavní výchovy.

NB: Please also highlight if the process is different for those cases when the minor's age is doubtful (for instance, when the child has no documents) and the age assessment procedure has not been undertaken yet to determine the age of the minor.

Q19. **Which organisations** (governmental and non-governmental) are **responsible for the provision of accommodation / other material reception conditions** of UAMs (if different from above)?

NBD žádající o mezinárodní ochranu je umístěn do přijímacího střediska SUZ, odkud po ověření identity a věku přecházejí do ZDC (pod správou MŠMT). NBD nežádající o mezinárodní ochranu je bezprostředně po zadržení na základě předběžného opatření soudu umístěn také do ZDC.

Zákon o sociálně-právní ochraně dětí stanoví v obecné rovině povinnosti orgánů sociálně-právní ochrany vůči nezletilým osobám, u kterých by mohla být ohrožena práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu. Tento zákon mluví o zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc. V těchto zařízeních se dle zákona poskytuje pomoc dítěti po dobu, než rozhodne soud o návrhu obecního úřadu obce s rozšířenou působností na nařízení předběžného opatření. V praxi však NBD na výše zmíněná lůžka nejsou umístováni.

Zákonem o sociálně-právní ochraně dětí je též ustanovena oznamovací povinnost státních orgánů, pověřených osob, škol, zdravotnických a jiných zařízení vůči orgánu sociálně-právní ochrany dětí v případě, který popisuje § 6 zákona o sociálně-právní ochraně dětí. V případě NBD je tak orgán, který přijde s takovým dítětem do kontaktu jako první, povinen oznámit tuto skutečnost místně příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Ten bezodkladně podá návrh na vydání předběžného opatření a v návrhu označí jako subjekt, kterému má být nezletilý předán, příslušné školské zařízení, jímž je v současné době specializovaný diagnostický ústav ZDC. Pokud se nevyskytnou závažnější problémy, vše by mělo proběhnout během 24 hodin.

Q20. Please provide more **information on the staff** (e.g. care/ social workers, etc.) **responsible for the reception and care of UAMs**, for example:

- What are **the main tasks** of the staff;
- Is there a **specific training** for the staff (if yes, please describe);
- In general, what is the staff to UAMs **ration** (the number of UAM per staff member).

NBD, který požádal o udělení mezinárodní ochrany a nachází se v přijímacím středisku, je umístěn do chráněné zóny, kde je v každodenním kontaktu se sociálním pracovníkem. Sociální pracovníci SUZ jsou kvalifikováni dle zákona o sociálních službách (mají vysokoškolské vzdělání a jsou dále průběžně vzděláváni). V přijímacím středisku se dále nachází pedagog volného času, případně vychovatelka v dětském centru, kteří nabízejí široké spektrum volnočasových aktivit (výtvarné dílny, sportovní activity, filmové projekce, výuka českého jazyka). V případech, kdy je NBD svěřen do péče příbuzné zletilé osoby, se kterou pobývají v azylovém zařízení i po ukončení vstupních procedur,³⁵ je přemístěn do pobytového střediska. I zde mohou být ubytováni v chráněné zóně, mají kontakt se sociálními pracovníky a mohou využívat široké nabídky volnočasových aktivit.

³⁵ Podle ustanovení § 46 zákona o azylu.

V ZDC je ze strany odborných pracovníků věnována klientům všestranná péče, která je zaměřena vedle přímého zabezpečení potřeb dítěte na komplexní diagnostiku monitorující aktuální stav klienta. Pro každého NDB je vypracován individuální program rozvoje osobnosti a individuální vzdělávací plán. Na základě těchto dokumentů je klient veden k postupné integraci do českého vzdělávacího systému a české společnosti. V rámci stanovených úkolů jednotlivých programů je věnována pozornost také přípravě dětí na odchod ze zařízení.

Dále je vypracován socializační program pro jednotlivé klienty, na jehož realizaci se podílejí odborní pracovníci zařízení. Každý klient cca 1 rok před odchodem je připravován pro vstup do samostatného života, jsou mu předávány důležité informace o jeho právech a možnostech pomoci, důležité kontakty (kurátor, úřad práce, cizinecká policie, zdravotní pojišťovny, velvyslanectví, neziskové organizace apod.) a společně jsou vyhledávány možnosti ubytování a zaměstnání. NDB, kteří jsou dlouhodobými klienty zařízení a jsou již studenty střední či vysoké školy, přecházejí z diagnostického ústavu na studijní oddělení při diagnostickém ústavu. Zde je již řád a režim nastaven k vyšší samostatnosti a zodpovědnosti za sebe sama. Přesto jsou zde klienti stále ještě doprovázeni odbornými pracovníky a i zde se postupuje podle individuálních plánů stanovených pro každého klienta.

V roce 2014 bude otevřen jako poslední stupeň pobytu v zařízení tzv. tréninkový byt. Zde budou umístěni klienti, kteří úspěšně zvládají studium na zvolené škole a připravují se na odchod ze zařízení. Budou zde vedeni k zodpovědnosti za samostatné bydlení, k finanční gramotnosti, organizaci svého času, k výborným studijním výsledkům, samostatnému kontaktu s úřady a školami, k podpoře sociálních kontaktů v české komunitě a k samostatnému životu v české společnosti.

Q21. What is the **overall assessment of the standard of accommodation / material reception conditions** provided to UAMs in your (Member) State (as cited in existing evaluation reports / studies / other sources or based on publicly available information received from competent authorities)? Please provide references to these sources of information.

Do you foresee an **evolution of the national legislation and / or the practice in light of the recast Reception Conditions Directive (2013/33/EU)**³⁶?

Současné právní předpisy vytvářejí široký rámec zabezpečení zvláštní péče, ochrany a poskytování individuálních služeb a asistencí pro nezletilé žadatele o mezinárodní ochranu bez doprovodu. Poskytováno je jim nezávislé zastupování v řízení o mezinárodní ochranu, ochrana před diskriminací a prevence před možným zneužíváním, volný přístup k lékařské péči, základnímu vzdělání, vhodné prostředí k ubytování, volný přístup k nadstandardní sociální a psychologické asistenci a možnost využití volnočasových aktivit k seberealizaci dle svého uvážení a zájmů.

Do roku 2004 byly děti bez doprovodu umísťovány do místně příslušného dětského domova a ty starší do vybraného pobytového střediska pro žadatele o azyl, kde sice byla zřízena chráněná zóna určena speciálně pro tyto děti, nicméně návštěvy kurzů českého jazyka byly omezené a nebyly povinné, možnosti využití volného času byly omezené, chyběla výchovná péče a jasně daný režim a další vzdělávání. Za účelem řešení tohoto problému začal v roce 2004 fungovat na základě spolupráce Ministerstva vnitra, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva práce a sociálních věcí a neziskových organizací systém speciálního ZDC. Jednotlivé instituce tohoto zařízení poskytují bezplatně ubytování, stravu, zdravotní péči, možnost vzdělání, zájmové kroužky, materiální pomoc apod. Nezletilí dostávají i kapesné. Děti jsou do péče těchto zařízení umísťovány na základě rozhodnutí soudu, a to nejprve tzv. předběžným opatřením.

Péče v těchto zařízeních odpovídá zhruba péči poskytované českým dětem v obdobných zařízeních s některými službami navíc, jako např. využívání služeb tlumočnicků nebo zvýšený počet vyučovacích hodin českého jazyka - 20 hodin výuky českého jazyka týdně. V těchto zařízeních poskytují péči odborní a specializovaní pracovníci, je zde vytvářeno prostředí zohledňující etnickou a náboženskou rozličnost, aby mohli cizinci uplatnit sociokulturní návyky, které si děti přinesly ze země původu. Prioritou a základem je odstranění jazykové bariéry. Jsou zde vytvářeny individuální programy pro děti s psychickým traumatem. Výchovné, vzdělávací a adaptační programy jsou

³⁶ Please note that Ireland does not participate in this Directive.

přizpůsobovány dle prostředí, z kterého děti pocházejí.

V rámci tohoto zařízení jsou nezletilí bez doprovodu nejprve umístěni do diagnostického ústavu se školou v Praze (tzv. Modrá škola), kde každé dítě podstoupí lékařskou prohlídku, pohovor s psychologem a s dítětem je proveden vstupní pohovor za účasti tlumočnicka, kdy je mu vysvětleno, jak zařízení funguje. Na základě výsledků diagnostických, vzdělávacích, terapeutických, výchovných a sociálních činností zpracuje diagnostický ústav komplexní diagnostickou zprávu s návrhem specifických výchovných a vzdělávacích potřeb každého dítěte. V zařízení děti navštěvují školu, kde se učí základům českého jazyka. Doba pobytu v tomto zařízení byla dříve obvykle 2 měsíce, poté byli NBD až do roku 2012 převáženi do dětského domova specializovaného na cizince se školou, tzv. areálu Permon. V rámci tohoto domova cizinci navštěvovali speciální základní školu pro cizince či praktickou dvouletou střední školu. Výuka byla zaměřená především na výuku českého jazyka, jehož znalost v rozsahu nutném pro pochopení učiva je chápána jako hlavní kritérium v procesu integrace cizince do české společnosti. Studenti, kteří splnili tuto podmínku, pak mohli studovat v běžné síti českých škol dle svých zájmů, možností a osobních schopností. Ve specializovaném dětském domově zůstávaly děti až do své zletilosti či, pokud studovaly, do 26 let.³⁷

S účinností od 1. 9. 2012, na základě nové *Koncepce ochrany a péče o nezletilé cizince bez doprovodu*, však Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy areál Permon zrušilo. Zhruba 50 dětí, které v té době v Permonu pobývaly, včetně těch, které se ještě nenaučily mluvit česky, bylo rozděleno do běžných dětských domovů či výchovných ústavů po celé ČR. Oficiálně byl areál Permon zrušen z finančních důvodů. Koncepce obecně poukazuje na klesající počty NBD a nutnost zavést individuální posuzování jednotlivých žádostí. Větší důraz by měl být kladen na návrat NBD do rodiny či na náhradní rodinnou péči.³⁸

Section 3.3: Access to legal advice

Q22: Please describe **access by UAMs to legal advice** in your (Member) State.

Legal advice	UAMs seeking asylum or have been granted international protection	Please state if the process is different for those cases when the minor's age is doubtful (for instance, when the child has no documents) and the age assessment procedure has not been undertaken yet to determine the age of the minor.
Legal advice and other forms of legal support	Právní poradenství je poskytováno zdarma, a to jak v azylových zařízeních a v rámci ZDC, tak neziskovými organizacemi. Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU) vytvořila v roce 2003 vzhledem ke specifčnosti skupiny NBD specializovaný tým složený z právníka a sociálního pracovníka. Pracovníci dojíždějí pravidelně do ZDC, kde poskytují bezplatné sociální a právní poradenství a mj. se podílejí na řešení pobytové situace klientů. V současné době je OPU jedinou neziskovou organizací, která se systematicky věnuje této specifické skupině klientů, reaguje na aktuální systém péče o NBD, jeho případně	

³⁷ EMN (2009).

³⁸ Koncepce ochrany a péče o nezletilé cizince bez doprovodu (2012); Péče o nezletilé cizince bez doprovodu se zefektivní (2012); Kritika ombudsmana: V zařízení pro děti z ciziny panují tristní a nezákonné podmínky (2012).

	<p>nedostatky a snaží se svými aktivitami vyplňovat případné mezery v tomto systému péče o NBD na území ČR.</p> <p>S bývalými NBD, kteří dosáhli zletilosti, zůstávají pracovníci OPU v kontaktu i po jejich odchodu ze ZDC a i nadále jim poskytují sociální a právní poradenství, zejména pak sociální asistenci při hledání zaměstnání, bydlení, nebo při jednání s úřady.³⁹</p>	
--	--	--

Q23: Which organisations (governmental and non-governmental) are responsible for the provision of legal support to UAMs (if different from above)?

<p>Z orgánů veřejné správy nesou odpovědnost za poskytování sociálně-právního poradenství pro NBD Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (ÚMPOD) se sídlem v Brně a obecní úřad obce s rozšířenou působností podle místa pobytu dítěte. ÚMPOD komplexně zajišťuje sociálně-právní ochranu dětí ve vztahu k cizinci, včetně ochrany NBD, kteří na území ČR žádají o udělení mezinárodní ochrany, nebo o udělení mezinárodní ochrany nepožádají. ÚMPOD je povinen rovněž spolupracovat se státními orgány a jinými organizacemi v cizích státech a pomáhat pátrat po rodičích nebo jiných rodinných příslušnících NBD v souladu s § 35 odst. 2 písm. j) zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Právní poradenství poskytují také neziskové organizace (viz odpověď na předchozí otázku).</p>

Q24: What is the overall assessment of the provision of legal support to UAMs in your (Member) State (e.g. cited in existing evaluation reports / studies / other sources or based on publicly available information received from competent authorities)? Please provide references to these sources of information.

<p>Právní poradenství je poskytováno zdarma, a to jak v rámci azylových zařízení a ZDC, tak neziskovými organizacemi. Z pohledu pracovníků ZDC je nejčastěji a nejkvalitněji poskytována právní pomoc ze strany Organizace pro pomoc uprchlíkům. Pracovníci této organizace jsou dle zástupců ZDC v přímém kontaktu s klienty a reagují velmi pružně na jejich potřeby.</p>

Section 3.4: Healthcare

Q25: Please describe access by UAMs to healthcare in your (Member) State.

<p>Žadatelé o udělení mezinárodní ochrany se v ČR poskytují bezplatné zdravotní služby ve stejném rozsahu, na jaký mají nárok účastníci veřejného zdravotního pojištění. Náklady spojené s poskytováním zdravotních služeb nesou zdravotní pojišťovny, které jsou veřejnoprávními institucemi, popř. stát. Poskytované a hrazené zdravotní služby zahrnují všechny uvedené kategorie, tzn. péči akutní, péči praktického lékaře, péči lékařů-specialistů i péči klinického psychologa. Pokud vyžaduje neodkladnou zdravotní péči NBD nežádající o mezinárodní ochranu, má na její poskytnutí právo nezávisle na typu pobytu a pojištění. Nepojištěná osoba je následně zdravotní služby povinna uhradit z vlastních prostředků.⁴⁰ Ve všech uvedených případech platí, že pro poskytování zdravotních služeb ani pro otázky přístupu ke zdravotnímu pojištění není stanoven zvláštní postup u nezletilých osob, jejichž věk nebyl zjištěn.</p> <p>Pokud jsou NBD umístěni do ZDC, je jim základní zdravotní péče poskytována bezplatně, zdravotní pojištění za dítě platí stát.</p>

	Please state (Y/N) whether the healthcare types listed are available to UAMs in each of the categories below, and provide a brief description of the healthcare available in each case:	
Healthcare	UAMs seeking asylum or have been granted international	Please state if the process

³⁹ OPU. Dostupné z: <<http://www.opu.cz/cz/co-nabizime/socialni-poradenstvi-a-integrace/nezletili-bez-doprovodu/>>

⁴⁰ Zdravotní pojištění vzniká po získání povolení k trvalému pobytu, které u cizinců přichází v úvahu v zásadě po 5 letech pobytu na území ČR. Do té doby mohou být cizinci z 3. zemí pojištěni ve veřejném systému v zásadě jen na základě zaměstnání, jinak musí mít soukromé zdravotní pojištění.

	protection	is different for those cases when the minor's age is doubtful (for instance, when the child has no documents) and the age assessment procedure has not been undertaken yet to determine the age of the minor.
Emergency treatment	Viz výše	
Basic medical care	Viz výše	
Essential / specialised healthcare if required	Viz výše	
Psychological support / counselling	Ano (v rozsahu veřejného zdravotního pojištění). Psycholog je k dispozici jak v azylových zařízeních SUZ, tak v ZDC.	
Other (please state)	Ne	
Do UAMs have equal access to healthcare as child citizens in the (Member) State?	Ano. Pokud jde o nutnou (akutní) péči, přístup k ní v případě, že ji NBD potřebuje, není omezen. Další péče je podmíněna tím, že je zajištěna její úhrada (zejména na základě veřejného či komerčního zdravotního pojištění, případně přímá úhrada pacienta). Stejně podmínky se vztahují i na české občany. Účast na veřejném zdravotním pojištění v ČR není vázaná na občanství, ale na trvalý pobyt nebo zaměstnání v ČR.	
Are UAMs assessed to ensure their healthcare needs are met (e.g. through a health assessment)?	Ano, každý klient je registrován u smluvního pediatra, který podrobně sleduje a vyhodnocuje jeho zdravotní stav.	
Do UAM have access to health insurance? If yes, under what conditions?	Ano. Na veřejné zdravotní pojištění mají nárok cizinci s trvalým pobytem v ČR, za který se považují též azylanti, osoby požívající doplňkové a dočasné ochrany, držitelé povolení k dlouhodobému pobytu za účelem vědeckého výzkumu apod. Za určitých podmínek hradí zdravotní služby stát, i když cizinec není účastníkem veřejného nebo komerčního zdravotního pojištění (žadatel o mezinárodní ochranu, strpění pobytu, dočasná ochrana, cizinec ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vazbě). Dále je možné uzavřít smluvní zdravotní pojištění. ⁴¹ Za NBD pobývajících v ZDC platí pojištění stát. Pojištění je	

⁴¹ EMN (2013); EMN (2009).

	poskytováno ve stejném rozsahu jako pro české dítě.	
How is reception organised for UAMs with psychiatric problems or addictions?	Podmínky jsou stejné jako u českých dětí. Dle potřeby jsou sjednávány tlumočnické služby.	

Q26: Which **organisations** (governmental and non-governmental) are **responsible for the healthcare of UAMs** (if different from above)?

Hlavním orgánem státní správy, který řídí systém zdravotních služeb, je Ministerstvo zdravotnictví ČR. Systém zdravotního pojištění spadá do systému sociálního zabezpečení a je hrazen zdravotními pojišťovnami. Veřejné zdravotní pojištění poskytuje několik pojišťoven se speciální koncesí. Komerční zdravotní pojištění poskytuje rovněž několik pojišťoven, z kterých je možné si zvolit.

Proplácení zdravotních služeb, na které mají nárok NBD, zajišťují zdravotní pojišťovny, které jsou veřejnoprávními institucemi, resp. Ministerstvo vnitra ČR.⁴²

Q27: What is the **overall assessment of the standard of healthcare provided to UAMs** in your (Member) State (e.g. as cited in existing evaluation reports / studies / other sources or based on publically available information received from competent authorities, please give references)? Please provide references to these sources of information.

Do you foresee an **evolution of the national legislation and / or the practice in light of the recast Reception Conditions Directive (2013/33/EU)**?

Ministerstvu zdravotnictví nejsou známy žádné studie, které by se specificky zaměřovaly na hodnocení zdravotních služeb poskytovaných NBD.

V souvislosti s přijetím pozměněné přijímací směrnice (2013/33/EU) nejsou předpokládány žádné změny ani v národní legislativě, ani v praxi, protože uvedená směrnice je aplikována na podmínky přijetí žadatelů o udělení mezinárodní ochrany (včetně NBD). Podle stávajícího znění zákona o azylu se žadateli o mezinárodní ochranu (tedy i NBD) poskytují bezplatně zdravotní služby v rozsahu služeb hrazených z veřejného zdravotního pojištění podle zákona o veřejném zdravotním pojištění. Jedná se tedy o stejný standard jako pro občany ČR a směrnice je v tomto ohledu mírnější, protože požaduje pouze, aby členské státy žadatelům o mezinárodní ochranu zajistily tzv. nutnou a neodkladnou zdravotní péči.

Section 3.5: Education

Q28: Please describe **access by UAMs to education** in your (Member) State.

	Please provide information on the issues raised below on access to education by UAMs:	
Education	UAMs seeking asylum or have been granted international protection	Please state if the process is different for those cases when the minor's age is doubtful (for instance, when the child has no documents) and the age assessment procedure has not been undertaken yet to determine the age of the minor.
Is access to education	Ano	

⁴² EMN (2013).

<i>(appropriate to the age and needs of the UAM) provided for in legislation in your (Member) State?</i>		
<i>How quickly can a UAM access education in the (Member) State?</i>	NBD jsou po absolvování vstupních procedur na základě rozhodnutí soudu umístěni do zařízení školského typu, jejichž provoz je v kompetenci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Znamená to, že do výchovně vzdělávacího procesu jsou klienti ZDC zařazeni ihned po přijetí do zařízení.	
<i>How does the (Member) State ensure that the education provided to UAMs are adapted to their age, level of education in the country of origin and the degree of the language barrier (e.g. individual assessments etc.)?</i>	V zařízení specializovaném na děti-cizince poskytují péči odborní a specializovaní pracovníci. Je zde vytvářeno prostředí zohledňující etnickou a náboženskou rozličnost, aby mohli cizinci uplatnit sociokulturní návyky, které si děti přinesly ze země původu. Prioritou a základem je odstranění jazykové bariéry. Jsou zde vytvářeny individuální programy pro děti s psychickým traumatem. Výchovné, vzdělávací a adaptační programy jsou přizpůsobovány dle prostředí, z kterého děti pocházejí.	
<i>What support measures are available to help the UAM with the transition to education in the (Member) State (e.g. language training, mentoring, vocational training, other support mechanisms – please state?)</i>	ZDC klade důraz na výuku českého jazyka. Klientům je poskytována výuka češtiny ve škole při zařízení v navýšené hodinové dotaci a navíc jsou sjednávány hodiny českého jazyka v rámci doučování a individuálních kurzů. Dle individuálních možností jsou klienti zařazováni do zájmových a volnočasových aktivit mimo zařízení, tedy do skupin českých vrstevníků.	
<i>Do UAMs have the same right to education as other children in the (Member) State?</i>	Ano	
<i>Do UAMs receive education in specialised educational establishments? If yes, does the (Member) State have plans to integrate these UAMs in the general education system?</i>	Viz výše - v ZDC poskytují péči odborní a specializovaní pracovníci, je zde vytvářeno prostředí zohledňující etnickou a náboženskou rozličnost, aby mohli cizinci uplatnit sociokulturní návyky, které si děti přinesly ze země původu. Prioritou a základem je odstranění jazykové bariéry. Jsou zde vytvářeny individuální programy pro děti s psychickým traumatem. Výchovné, vzdělávací a adaptační programy jsou přizpůsobovány dle prostředí, z jakého děti pocházejí.	
<i>How does the education provided to UAMs support</i>	Pokud klient ZDC prokáže dostatečné jazykové a osobní kompetence ke vstupu do české sítě	

their social integration in the (Member) State?	škol, dostává se do běžné sociální sítě českých vrstevníků.	
How does the (Member) State prepare UAMs for accessing their labour market (e.g. provision of training, vocational guidance, etc.)?	<p>V rámci individuálních programů vedených odbornými pracovníky ZDC, ale i pracovníky neziskových organizací.</p> <p>Ministerstvo vnitra zaštiťuje tzv. Státní integrační program zaměřený na pomoc azylantům při jejich začleňování do společnosti. Je založen na třech pilířích – azylantům je poskytována asistence při zajišťování bydlení, při vstupu na trh práce a je jim zdarma poskytována výuka českého jazyka prostřednictvím neziskových organizací. V rámci tohoto programu byla pro NBD, kterým byl udělen azyl, zavedena možnost tzv. individuálního plánu integrace, prostřednictvím kterého je nezletilému poskytována individuální asistence a péče dle jeho potřeb. Tento plán je poskytován i těm azylantům, kteří v době udělení azylu již dosáhli zletilosti, nicméně v době podání žádosti byli NBD.</p>	

Q29: Which **organisations** (governmental and non-governmental) are **responsible for the education** of UAMs (if different from above)?

Primárně Zařízení pro děti-cizince, dále neziskové organizace. Např. Poradna pro integraci měla v roce 2013 projekt „Vzdělání k úspěšné integraci“, jenž byl zacílen na skupinu NBD pobývajících v ústavních školských zařízeních, konkrétně na dlouhodobou podporu jejich integrace do české společnosti, zařazení do hlavního vzdělávacího proudu a uplatnitelnost na trhu práce.

Q30: What is the **overall assessment of the standard of educational support provided to UAMs** in your (Member) State (as cited in existing evaluation reports / studies / other sources or based on publically available information received from competent authorities, please give references)? Please provide references to these sources of information.

Do you foresee an **evolution of the national legislation and / or the practice in light of the recast Reception Conditions Directive (2013/33/EU)**?

Péče v ZDC odpovídá zhruba péči poskytované českým dětem v obdobných zařízeních s některými službami navíc, jako je např. využívání služeb tlumočnicků nebo zvýšený počet vyučovacích hodin českého jazyka - 20 hodin výuky českého jazyka týdně. V těchto zařízeních poskytují péči odborní a specializovaní pracovníci. Je zde vytvářeno prostředí zohledňující etnickou a náboženskou rozličnost, aby mohli cizinci uplatnit sociokulturní návyky, které si děti přinesly ze země původu. Prioritou a základem je odstranění jazykové bariéry. Jsou zde vytvářeny individuální programy pro děti s psychickým traumatem. Výchovné, vzdělávací a adaptační programy jsou přizpůsobovány dle prostředí, z jakého děti pocházejí.

V rámci ZDC jsou NBD nejprve umístěni do diagnostického ústavu se školou v Praze (tzv. Modrá škola), kde každé dítě podstoupí lékařskou prohlídku, pohovor s psychologem a s dítětem je proveden vstupní pohovor za účasti tlumočnicka, kdy je mu vysvětleno, jak zařízení funguje. Po dobu 8 týdnů je odbornými pracovníky každému klientovi zpracována komplexní diagnostika – tedy diagnostika speciálně pedagogická, psychologická, sociálně-právní zdravotní a školská. Na základě výsledků diagnostických, vzdělávacích, terapeutických, výchovných a sociálních činností zpracuje diagnostický ústav komplexní diagnostickou zprávu s návrhem specifických výchovných a vzdělávacích potřeb každého dítěte. V zařízení děti navštěvují školu, kde se učí základům českého jazyka a

ostatním předmětům dle schváleného školního vzdělávacího programu. Od roku 2012 zůstávají ti klienti, kde je diagnostikována rozsáhlá jazyková bariéra, která brání aktivní integraci do české školy a českého prostředí dětských domovů, na tzv. dlouhodobém pobytu v ZDC. V průběhu této doby získávají dostatečné kompetence jazykové, sociální, kulturní a vědomostní, tak, aby v co nejkratší možné době mohli nastoupit do českého vzdělávacího systému. Situace každého klienta je posuzována individuálně a dle jeho potřeb, možností a schopností je voleno optimální místo jeho pobytu. V některých případech je NBD zařazen do výchovné péče dětských domovů pro české děti.⁴³

Section 3.6: Access to support to employment

Q31: Please describe **access by UAMs to employment** in your (Member) State.

NBD, který žádá o mezinárodní ochranu, nemůže být v ČR zaměstnán prvních 12 měsíců ode dne podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany.⁴⁴ Pokud řízení není dokončeno ani jeden rok od podání žádosti, je tento žadatel oprávněn požádat o povolení k zaměstnání.⁴⁵ Toto povolení je žadateli vydáváno bez ohledu na situaci na trhu práce (bez testu trhu práce). V případě, že je žadateli udělena mezinárodní ochrana, má volný přístup na trh práce.⁴⁶ Výše uvedené platí bez ohledu na zletilost.

Pro nezletilé osoby bez ohledu na jejich státní příslušnost dále platí následující:

Plně svéprávným se člověk stává zletilostí.⁴⁷ Zletilosti se nabývá dovršením osmnáctého roku věku. Má se za to, že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku. Pro potřeby zaměstnanosti můžeme rozlišit 2 skupiny nezletilých:

Nezletilí, kteří dovršili patnáct let věku a ukončili povinnou školní docházku: nezletilý, který dovršil patnáct let a ukončil povinnou školní docházku, se může zavázat k výkonu závislé práce.⁴⁸ Do věku 18 let však tito zaměstnanci požívají zvláštní ochrany zákoníkem práce.⁴⁹

Nezletilí bez pracovněprávní subjektivity: osoba, která nenaplnila výše uvedené kritérium, může vykonávat za odměnu pouze činnosti umělecké, kulturní, sportovní či reklamní povahy,⁵⁰ a to na základě předchozího rozhodnutí o povolení této činnosti.

<i>Please state (Y/N) whether the measures to support access to employment listed are available to UAMs in each of the categories below:</i>		
Access to support to employment	UAMs seeking asylum or have been granted international protection	Please state if the process is different for those cases when the minor's age is doubtful (for instance, when the child has no documents) and the age assessment procedure has not been undertaken yet to determine the age

⁴³ EMN (2009).

⁴⁴ Podle ustanovení § 99 zákona o zaměstnanosti.

⁴⁵ Podle ustanovení § 97 písm. e) zákona o zaměstnanosti.

⁴⁶ Podle ustanovení § 98 písm. c) zákona o zaměstnanosti.

⁴⁷ Podle ustanovení § 30 odst. 1 občanského zákoníku.

⁴⁸ Podle ustanovení § 35 občanského zákoníku.

⁴⁹ Např. pracovní podmínky dle ustanovení §§ 243 až 247, rozvržení pracovní doby, apod.

⁵⁰ Podle ustanovení §§ 121-124 zákona o zaměstnanosti.

		<i>of the minor.</i>
What is the minimum age a UAM can take up employment in the (Member) State?	V ČR lze pracovat od 15 let. Výjimky jsou uvedeny v zákoníku práce. Do 18 let platí zvláštní podmínky zaměstnávání mladistvých. ⁵¹	
Is access to employment for UAMs conditional upon obtaining legal (residence) status, a work permit, etc.?	K výkonu práce není třeba pracovní povolení, pokud má NBD přidělen trvalý pobyt, mezinárodní ochranu nebo je rodinným příslušníkem občana ČR nebo cizince s trvalým pobytem nebo azylem.	
Under what circumstances does a UAM receive a permit to work in the (Member) State once the minimum age is reached?	K výkonu práce není třeba pracovní povolení, pokud má NBD přidělen trvalý pobyt, mezinárodní ochranu nebo je rodinným příslušníkem občana ČR nebo cizince s trvalým pobytem nebo azylem. ⁵²	
Is labour market access limited to a maximum number of days per year?	Délka týdenní pracovní doby nesmí podle zákona překročit 40 hodin týdně. ⁵³	
Can UAMs take up paid employment / household tasks for pocket money from the accommodation facilities where they are residing?	-	
What other forms of support are available to UAMs once working age is reached if they are unable to find employment?	ZDC věnuje pozornost také hledání ubytování a následnému zaměstnávání pro dosavadní NBD, a to prostřednictvím jednání se zaměstnavateli, prošetřování poměrů apod. ⁵⁴	

Q32. Which **organisations** (governmental and non-governmental) are **responsible for providing employment access support** to UAMs (if different from above)?

Ministerstvo vnitra (*Státní integrační program*), Zařízení pro děti-cizince, neziskové organizace.⁵⁵

Q33. What is the **overall assessment of the standard of employment access support** provided to UAMs in your (Member) State (as cited in existing evaluation reports / studies / other sources or based on publicly available information received from competent authorities)? Please provide references to these sources of information.

Do you foresee an **evolution of the national legislation and / or the practice in light of the recast Reception Conditions Directive (2013/33/EU)**?

Situace na trhu práce pro NBD není jednoduchá. Již jen opatření brigádnické činnosti v průběhu studia je poměrně náročné. Bez pomoci ZDC a neziskových organizací se NBD v současné době zpravidla neobejdou.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² Tamtéž.

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ Tamtéž.

Section 3.7: Other integration measures

Q34. Does your (Member) State have any **other integration measures in place supporting UAMs**? If yes, please provide further information below.

Jedná se zejména o programy jednotlivých neziskových organizací. V případě ZDC je to zejména spolupráce s Poradnou pro integraci.

NB: Please also highlight if the process is different for those cases when the minor's age is doubtful (for instance, when the child has no documents) and the age assessment procedure has not been undertaken yet to determine the age of the minor.

Section 3.8: Withdrawal of reception and integration support

Q35. **Under what circumstance** can any of the above **reception and integration support provisions be withdrawn from UAMs**?

	Circumstances for withdrawal of reception / integration support	
Type of support (please list)	UAMs seeking asylum or have been granted international protection	Please state if the process is different for those cases when the minor's age is doubtful (for instance, when the child has no documents) and the age assessment procedure has not been undertaken yet to determine the age of the minor.
Vše záleží na podmínkách jednotlivých programů.		

Q36. Are there any **complaint mechanisms available to UAMs in case of withdrawal of reception and integration support**? If yes, please specify below.

Každý klient ZDC má právo vznést námitky a podat stížnost k příslušným orgánům.

NB: Please also highlight if the process is different for those cases when the minor's age is doubtful (for instance, when the child has no documents) and the age assessment procedure has not been undertaken yet to determine the age of the minor.

Section 3.9 Identified challenges and good practices

Q37. Please indicate any **challenges associated with the reception, care and integration of UAMs** in your (Member) State (based on existing studies/ evaluations or information received from competent authorities) and how these can be overcome.

Velkým problémem byla dříve motivace k integraci do české společnosti. V současné době se situace zlepšila. Klienti, kteří dokončí středoškolské či vysokoškolské stadium na české škole, zpravidla vykonávají profesi, kterou vystudovali.

S ohledem na specifičnost a komplexnost problematiky NBD se ukazuje, že je nutné vyvíjet úsilí na seznámení širokého spektra pracovníků, kteří mohou přijít s NBD do styku, se správnými postupy a jejich důsledným dodržováním. Jedná se zejména o pracovníky policie. Cizinci by tak měli být umisťováni v co nejkratší době od jejich identifikace/zajištění do ZDC, kde se jim dostane odborné péče.

V posledních letech se také zlepšil systém následné péče o nezletilce.⁵⁶ V této souvislosti lze vyzdvihnout zejména systém individuálních plánů integrace pro NBD, kteří získali mezinárodní ochranu. Velmi pozitivně je také vnímána

⁵⁶ Tamtéž.

možnost klientů setrvat v zařízení i po dosažení zletilosti, tedy po ukončení ústavní výchovy na tzv. smluvním vztahu. Jedná se o legislativní úpravu, na základě které mohou i české děti setrvat v dětském domově do doby ukončení přípravy na povolání, nejdéle do 26let. Pokud se tedy NBD věnuje studiu, může být klientem zařízení až do 26 let.

Section 4: UAMs that go missing / abscond from reception / care facilities

Q38. Have **evaluations or studies on the number/ rate / country of origin of UAMs who go missing or abscond from guardianship/ reception/ care facilities** been undertaken in your (Member) State? Please provide details and references below.

Útěky cizinců byly v minulosti velkým problémem. Dochází k nim i v současnosti, avšak v mnohem menších počtech. Zpravidla se jedná o klienty, jejichž cílovou zemí byl jiný stát EU, kde mají kontakty, případně i předem sjednanou pracovní příležitost. Velmi často jde o klienty starší 18 let, kteří však při svém zadržení udali věk nižší.

Q39. What are the **possible reasons for the disappearance of UAMs**, including absconding from guardianship/ reception / care facilities (as cited in existing evaluations/ studies/ other sources or based on publicly available information received from competent authorities)?

Viz výše. Specifickou kategorií jsou pak klienti obchodovaní. Zde ve výjimečných případech dochází k únosům.

Q40. What is the **socio-demographic profile of UAMs that go missing / abscond** from reception / care facilities (e.g. asylum seekers or non-asylum seekers, nationality, appointed with a guardian or not, etc.)?

Nelze říci, zda převažují klienti na útěku, kteří jsou či nejsou žadatelé o mezinárodní ochranu. Ani nelze určit převažující národnost. Jedná se vždy o individuální případy.

Q41. **When are UAMs most likely to disappear** from guardianship/ reception/ care facilities (e.g. within first few days of arrival, during weekends, before / after age assessment procedures, etc.)? Please provide evidence cited in existing evaluations/ studies/ other sources or based on publically available information received from competent authorities.

Nejčastěji mizí tyto děti ještě v rámci diagnostického pobytu a mnoho z nich se již nikdy nevrátí.⁵⁷

Q42. Please provide **any other evidence that may be available of the impact of guardianship/ reception/ care facilities on the proportion of missing or absconding UAMs**.

-

Q43. What **measures** has your (Member) State **developed to a) prevent or to b) react to disappearances of UAMs** (e.g. existence and use of support services, national hotlines for missing children, missing persons alerts in the Schengen Information System, NGO networks such as Missing Children Europe and their member organisations, taking fingerprints and photographs of UAMs as an aid for tracing, etc.)? Is there any evidence to suggest how effective these measures have been in practice (e.g. cited in existing evaluations/ studies/ other sources or based on publically available information received from competent authorities)?

Z pohledu ZDC velmi dobrá spolupráce s Policíí ČR. Dochází k vyhlášení pátrání po zmizelé osobě v rámci SIRENE a Interpolu.

⁵⁷ Tamtéž.

Q44. What are the **procedures and practices of your (Member) State to a) report and b) deal with disappearances** of UAMs (e.g. protocols among authorities, standardised procedure for dealing with disappearances, etc.)?

-

Q45. How is the **registration of disappearances of UAMs** organised in your (Member) State (e.g. by child, by incident, etc.)?

ZDC si vede interní registr útěků nahlášených policejním složkám. V případě, že klient na útěku dosáhne věku 18 let, je z pátrání odhlášen.

Q46. Please indicate any **challenges associated with UAMs who go missing or abscond** from guardianship/ reception/ care facilities in your (Member) State (based on existing studies/ evaluations or publically available information received from competent authorities) and how these can be overcome.

Viz výše. Jedná se pouze o malé množství případů.

Q47. Please provide any examples of proven (e.g. through evaluation reports / studies) **good practices** regarding UAMs who go missing or abscond from guardianship/ reception/ care facilities in your (Member) State. Please specify the source (as cited in existing evaluations/ studies/ other sources or based on publically available information received from competent authorities).

-

Section 5: Arrangements in the (Member) States for UAMs when turning 18 years of age

This section examines the arrangements for former UAMs, both those seeking asylum and those not seeking asylum, once they reach the age of 18 years.

Q48. Please describe the **situation in your Member State for former UAMs once they reach the age of 18 years**.⁵⁸

Veřejné služby zaměstnanosti (Úřad práce České republiky) poskytují žákům a studentům poradenství k volbě povolání v rámci svých Informačních a poradenských středisek. Poradenství je poskytováno ve spolupráci s výchovnými poradci na školách. Služby zaměstnanosti poskytují široké spektrum informačních materiálů a poradenských nástrojů, včetně nástrojů umožňujících orientaci v profesních předpokladech žáků a studentů. Po dosažení plnoletosti je všem osobám poskytováno poradenství ve vztahu k trhu práce, volbě povolání a zprostředkování zaměstnání, a to jak evidovaným uchazečům a zájemcům o zaměstnání, tak široké veřejnosti. Účastníky právních vztahů podle zákona o zaměstnanosti, tedy i uchazečem či zájemcem o zaměstnání, mohou být pouze fyzické osoby, které jsou způsobilé být zaměstnancem podle zákoníku práce. Podmínkou způsobilosti stát se zaměstnancem je dosažení věku 15 let, přičemž musí být zároveň ukončena povinná školní docházka. Uchazečem o zaměstnání zároveň nemůže být osoba, která se soustavně připravuje na výkon povolání, vyjma případu, kdy získala v rozhodném období⁵⁹ zaměstnáním nebo jinou výdělečnou činností dobu důchodového pojištění v délce alespoň 12 měsíců.

NBD, stejně jako azylanti a osoby požívající doplňkovou ochranu, mají nárok na poskytnutí sociálních služeb dle zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Zákon o sociálních službách neurčuje žádné specifické služby orientované na tuto cílovou skupinu, nicméně jednotliví poskytovatelé si ji mohou při registraci definovat. Pokud se jedná o pomoc člověku v nepříznivé sociální situaci, mohou na ni reagovat různé druhy sociálních služeb, jak

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ Dva roky před zařazením do evidence uchazečů.

služby sociální péče (například pečovatelská služba, osobní asistence, chráněné bydlení), prevence (např. azylový dům, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, dům na půl cesty), tak sociálního poradenství. Pokud osoba spadá do kategorií osob definovaných zmíněným § 4 zákona o sociálních službách, je již nárok na poskytování konkrétní služby posuzován vzhledem k jeho potřebám a nepříznivé sociální situaci, kterou chce službou řešit (například nesaturovaná potřeba péče u člověka se zdravotním postižením).

Některé sociální služby se tedy v rámci vymezení cílové skupiny specializují na skupinu „imigranti a azylanti“ (není však specifikována skupina „NBD“). Jedná se především o odborné sociální poradenství, terénní programy a domy na půl cesty. V zásadě lze konstatovat, že základní poradenství ve smyslu správního řádu je povinen ve vztahu k nárokům na nepojistné sociální dávky poskytovat správní úřad, který o nich rozhoduje, tedy Úřad práce ČR. NBD, kteří dosáhli zletilosti, mají možnost využít služby sociálního poradenství dle zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a to jak základního, tak zejména odborného sociálního poradenství.

	<i>Please describe the situation in your Member State for former UAMs once they reach the age of 18 years</i>
Arrangements for former UAMs	UAMs seeking asylum or who have been granted international protection
What residence permit provisions are in place for the UAM turning 18 years of age in your (Member) State? What are the consequences for the rights and obligations of the former UAM in accordance with these residence provisions?	<p>V okamžiku, kdy dosáhne 18 let, může NBD do 60 dnů podat žádost o trvalý pobyt, konkrétně žádost o povolení k pobytu z humanitárních důvodů, příp. jiných důvodů hodných zvláštního zřetele. Pro podání žádosti o vydání povolení k trvalému pobytu je nezbytné, aby v případě dříve vydaného rozhodnutí o správním vyhoštění cizinec využil zákonné možnosti o zrušení platnosti tohoto rozhodnutí. Policie může zrušit platnost rozhodnutí o správním vyhoštění,⁶⁰ jedná-li se o cizince svěřeného do náhradní výchovy, který dosáhl věku 18 let a podle vyjádření orgánu sociálně-právní ochrany dětí tento cizinec vykazuje snahu o integraci na území. Pro účely řízení o vydání povolení k trvalému pobytu je pak třeba ze strany cizince zajistit i další nezbytné doklady, které jsou pro rozhodnutí o takové žádosti vyžadovány zákonem – platný cestovní doklad a doklad o zajištění ubytování na území.</p> <p>Cizinec, kterému byla udělena nějaká z forem mezinárodní ochrany, získává povolení k pobytu na území ČR a je mu vydán průkaz k povolení pobytu poživatele mezinárodní ochrany. Cizinec se statutem poživatele mezinárodní ochrany má stejná práva a povinnosti jako český občan, s výjimkou volebního práva a určitého omezení při zaměstnávání ve státní správě. Může si také, při splnění zákonem požadovaných podmínek, zažádat o udělení občanství. Jako poživateli mezinárodní ochrany je mu umožněn vstup do <i>Státního integračního programu</i> (viz níže).</p> <p>Cizinec, který dosáhl věku 18 let a je stále v azylové proceduře, může být přemístěn do pobytového střediska SUZ pro dospělé žadatele o udělení mezinárodní ochrany.⁶¹</p>
Are there any exceptions to the residence provisions that are in place for UAMs who are turning 18 years of age? If not, what are the implications of these provisions for the reception	Ne

⁶⁰ Podle ustanovení § 122 odst. 6 písm. b) zákona o pobytu cizinců.

⁶¹ Tamtéž.

arrangements and integration measures that have supported the UAM up to that stage?	
What measures are in place to support the UAM in advance of the transition (e.g. integration support, return support)?	Viz výše – poradenství v rámci ZDC.
What measures are in place to support the former UAM after the transition (e.g. formal follow up or after-care service, open door policy at residential homes, personal adviser, pathway plan, etc.)?	<p>Jako poživateli mezinárodní ochrany je NBD umožněn vstup do Státního integračního programu, v rámci kterého je mu po dosažení 18 let umožněno pobývat v integračním azylovém středisku či je mu poskytnuta asistence s hledáním bydlení mimo středisko (pokud nestuduje a nerozhodne se zůstat v ZDC). Tento program je dobrovolný, řízený Ministerstvem vnitra, a zaměřený na pomoc poživatelům mezinárodní ochrany při jejich začleňování do společnosti. Je založen na třech pilířích – poživatelům mezinárodní ochrany je poskytována asistence při zajišťování bydlení, při vstupu na trh práce a je jim zdarma poskytována výuka českého jazyka prostřednictvím neziskových organizací. Pro NBD, kterým byla udělena mezinárodní ochrana, byla v rámci Státního integračního programu zavedena možnost tzv. individuálního plánu integrace, prostřednictvím kterého je nezletilému poskytována individuální asistence a péče dle jeho potřeb. Tento plán je poskytován i těm osobám, které v době udělení mezinárodní ochrany již dosáhli zletilosti, nicméně v době podání žádosti byli NBD.</p> <p>Cizinec, který dosáhl věku 18 let a je stále v azylové proceduře, může být přemístěn do pobytového střediska SUZ pro dospělé žadatele o mezinárodní ochranu.</p> <p>Existuje možnost setrvání v ZDC v případě studia do věku 26 let. Dochází k individuálnímu rozvoji osobních předpokladů dle stanovených plánů.</p>
What are the implications of the change in residence status for the access to education and/ or training of the former UAM?	V rámci ZDC se přístup ke vzdělávání nemění.
What are the implications of the change in residence status for the access to employment of the former UAM?	Viz výše.

Q49. Please describe the **monitoring mechanisms in place to ensure the effective transition** of unaccompanied minors from the age of minority to 18 years of age, including the types of measure undertaken and the duration of the monitoring period, where the situation in the Member State has changed since 2009, or where the (Member) State did not take part in the 2009 Study.

-

Q50. Please indicate any **challenges** associated with the transition to 18 years of age experienced by unaccompanied minors in your (Member) State (based on existing studies / evaluations or information received from competent authorities) and how these can be overcome.

Viz výše (Otázka Q48)

Q51. Please provide any examples of proven (e.g. through evaluation reports / studies) **good practices** regarding the transition to 18 years of age of UAMs in your (Member) State. Please specify the source (e.g. cited in existing evaluations/ studies / other sources or based on publically available information received from competent authorities).

Viz výše - program pro studující NBD, kteří mohou setrvat v ZDC i po dosažení zletilosti.

Section 6: Return practices, including reintegration of UAMs

This section of the Synthesis Report will provide an overview of (Member) States' Return policies with regard to unaccompanied minors. (Member) States are also requested to provide information on the procedures that apply when an unaccompanied minor claims to be a minor and once minority is either confirmed or disproved.

Q52. **Can an unaccompanied minor be returned** (through voluntary or forced return) to the country of origin if s/he does not fulfil the entry requirements set out in Section 2?

Návraty nezletilých probíhají v ČR na základě dobrovolnosti. Pravidlem je, že NBD nejsou vráceni do třetích států, pokud o to sami nepožádají a pokud se současně jednoznačně neprokáže, že návrat je v jejich zájmu - tj. úroveň péče v zemi původu je na úrovni péče poskytované v ČR. Z tohoto důvodu neexistují žádné zvláštní státní mechanismy ČR cílené na integraci v zemi návratu. Většina dětí z třetích států není navracena, neboť neprojevují zájem. Při hledání rodinných příslušníků se vychází zejména z informací sdělených samotným dítětem, jelikož zvláště u dětí ze třetích států jsou tyto informace někdy jedinými dostupnými.

U nezletilých, kteří nejsou žadateli o mezinárodní ochranu, má příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí povinnost informovat zemi původu.⁶² Tento orgán také zpravidla na základě tohoto ustanovení a jednotlivých konzulárních smluv informuje zastupitelský úřad příslušné země v ČR a ÚMPOD. Tyto instituce pak pátrají po rodičích či zjišťují ostatní relevantní informace o dítěti. Po prošetření poměrů jsou děti buď předány přímo rodičům, nebo jsou předány do péče instituce sloužící k jejich ústavní výchově v zemi původu. Děti jsou při návratu doprovázeny buď rodičem, nebo soudem určenou osobou, která je takto oprávněná dítě převzít a zajistit jeho návrat - v praxi to bývá pracovník velvyslanectví, zástupce místního orgánu péče o dítě nebo zástupce IOM. Spolupracuje se i s neziskovými organizacemi v zemích původu.

Pokud jsou děti převzaty rodiči, kteří si je přijedou na území ČR převzít, jejich návraty už dále nejsou z hlediska ČR sledovány. Existuje zde však riziko (opakovaného) zneužívání těchto dětí v rámci obchodu s dětmi či pro páchaní trestné činnosti. V této souvislosti se objevily signály jak ze strany státní správy, tak nevládních organizací, o obtížné identifikaci případné dětské oběti. Jedná se o situace, kdy se rodiče nebo zákonní zástupci dostaví na policii, příp. k orgánu sociálně-právní ochrany dětí obecního úřadu za účelem převzetí dítěte velmi rychle, kdy není ještě doposud vydané předběžné nařízení a dítě není umístěno v ZDC, v tomto případě nemusí být pouhé podezření ze strany pracovníka orgánu sociálně-právní ochrany dětí o možném obchodu s tímto dítětem dostačující k jeho nevydání rodičům či zákonnému zástupci. I v případě, kdy předběžné opatření již bylo vydáno, může být obtížné zabránit obchodu s dětmi, vyzvedne-li si dítě rodič, který je do tohoto obchodu zapojen.

Praxe návratů NBD v ČR odpovídá ustanovením článků 10 a 14(1) *Směrnice o společných standardech a postupech členských států při navracení nelegálně pobývajících státních příslušníků třetích států*. Žadatel o mezinárodní ochranu se také může v některých případech obrátit na Ministerstvo vnitra s žádostí o uhrazení nákladů spojených s dobrovolným návratem do země původu (tzv. žádost o repatriaci). Tuto žádost je však nutné podat v průběhu azylového řízení, popřípadě do 24 hodin po nabytí právní moci rozhodnutí v odvolacím řízení. V případě nezletilých se tato repatriace komplikuje tím, že ČR je povinna poskytovat těmto dětem ochranu a péči, a to až do doby, než se ve spolupráci se zastupitelským úřadem naleznou rodiče či jiné odpovědné osoby.⁶³

⁶² Podle ustanovení § 37 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

⁶³ Tamtéž.

Categories of unaccompanied minors that may be returned to the country of origin	Please provide more information about the circumstances under which unaccompanied minors may be returned <u>voluntarily</u> to the country of origin a) in <u>national legislation</u> / policy and b) in <u>practice</u> , with a particular focus on developments since 2009.	Please provide more information about the circumstances under which unaccompanied minors may be the subject of a <u>forced return</u> to the country of origin / Dublin country / transit country a) in <u>national legislation</u> / policy and b) in <u>practice</u> , with a particular focus on developments since 2009.	Please state if the process is different for those cases when the minor's age is doubtful (for instance, when the child has no documents) and the age assessment procedure has not been undertaken yet to determine the age of the minor.
<i>Non-asylum seeking unaccompanied minor arriving at a land / sea border or airport</i>	Viz výše		
<i>Non-asylum seeking unaccompanied minor apprehended in the territory of the (Member) State</i>	Viz výše		
<i>Asylum seeking unaccompanied minor arriving at a land / sea border or airport</i>	Viz výše		
<i>Asylum seeking unaccompanied minor apprehended in the territory of the (Member) State</i>	Viz výše		
<i>Asylum seeking unaccompanied minor arriving at an internal authority (e.g. police, child protection service, etc.)</i>	Viz výše		
<i>Other (please state)</i>	Viz výše		

Q53a. Can unaccompanied minors be **detained** whilst awaiting return?

Ano

Q53b. If yes, please provide **more information about the circumstances** under which unaccompanied minors may be detained whilst awaiting return, and the legal basis for such detention.

Kategorie žadatelů o udělení mezinárodní ochrany, kteří jsou zranitelnými osobami, a to včetně NBD, je podle zákona o azylu zcela vyňata ze zajištění. Kategorie cizinců spadajících do režimu zákona o pobytu cizinců, kteří jsou zranitelnými osobami, ze zajištění vyňata není. Zákon nicméně stanoví pro některé z těchto osob odlišnou úpravu. NBD mladší 15 let zajištění nepodléhají a jsou umístěni v ZDC. NBD od 15 do 18 let mohou být zajištěni jen ze speciálních důvodů (je-li důvodné nebezpečí, že by mohli ohrozit bezpečnost státu nebo závažným způsobem narušit veřejný pořádek) a pouze po zkrácenou dobu 90 dnů. V praxi však k zajišťování NBD nedochází.

NB: Please also highlight if the process is different for those cases when the minor's age is doubtful (for instance, when the child has no documents) and the age assessment procedure has not been undertaken yet to determine the age of the minor.

Q54. Are there any alternatives to detention in place in the (Member) State for unaccompanied minors awaiting return? If yes, please provide more information in this regard.

Ne

NB: Please also highlight if the process is different for those cases when the minor's age is doubtful (for instance, when the child has no documents) and the age assessment procedure has not been undertaken yet to determine the age of the minor.

Q55a. Does the (Member) State provide **reintegration support to unaccompanied minors returning** to their country of origin under return procedures? Please consider both voluntary and forced return in your answer.

Ne

Q55b. If yes, please describe the **reintegration measures in place to support unaccompanied minors before, during and after their return** under return procedures.

Viz výše. Návraty nezletilých probíhají v ČR na základě dobrovolnosti. Specifické projekty zaměřené pouze na NBD nejsou v ČR implementovány.

NB: Please also highlight if the process is different for those cases when the minor's age is doubtful (for instance, when the child has no documents) and the age assessment procedure has not been undertaken yet to determine the age of the minor.

Q55c. Please describe the **monitoring mechanisms in place to ensure the effective reintegration** of unaccompanied minors, including the types of measure undertaken and the duration of the monitoring period.

Viz výše. Návraty nezletilých probíhají v ČR na základě dobrovolnosti. Z tohoto důvodu žádné zvláštní státní mechanismy ČR cílené na integraci v zemi návratu neexistují.⁶⁴

NB: Please also highlight if the process is different for those cases when the minor's age is doubtful (for instance, when the child has no documents) and the age assessment procedure has not been undertaken yet to determine the age of the minor.

[Section 7: Overview of the International and EU Legislative Framework](#)

This section of the Synthesis Report will briefly outline the EU legal framework guiding national legislation in relation to unaccompanied minors. It will provide a mapping of the substantive and procedural provisions in the EU

⁶⁴ Tamtéž.

acquis that regulate the protection of UAMs. The section will also highlight how the EU acquis relates to the broader international legal framework on UAMs.

This section will be developed by the EMN Service Provider and no input from the EMN NCPs is required.

Section 8: Conclusions

The Synthesis Report will outline the main findings of the Study and present conclusions relevant for policymakers at national and EU level. Member States should include any overall conclusions in the Topline Factsheet at the beginning of the Common Template rather than duplicate information in this Section.

Cílem předložené studie bylo zmapovat situaci nezletilých bez doprovodu přicházejících do ČR ze třetích zemí. Celkově mají počty NBD v ČR klesající tendenci a pohybují se v řádu desítek ročně, počty žadatelů o mezinárodní ochranu pouze v řádu jednotek. Jen malé procento NBD navíc míří cíleně do ČR. Obvykle se pak jedná o NBD, kteří mají v ČR příbuzné, nebo o NBD, kteří do ČR přijeli za účelem výdělečné činnosti nebo z důvodu aktivní sportovní reprezentace. NBD se obvykle po určité době pobytu v ČR snaží odejít za svými komunitami a příbuznými do zahraničí, převážně do jiných zemí EU. Mezi NBD se také opakovaně vyskytuje skupina dětí, které lze označit za tzv. obchodované. Při vstupu na území ČR platí mírnější podmínky pouze pro NBD žádající o mezinárodní ochranu. NBD nežádající o mezinárodní ochranu podléhají při vstupu stejným podmínkám jako ostatní cizinci z třetích zemí.

NBD žádající o mezinárodní ochranu je umístěn do přijímacího střediska Správy uprchlických zařízení. Zde se cizinec vyskytuje v chráněné zóně, kde je v každodenním kontaktu se sociálním pracovníkem, pedagogy a případně vychovatelkou v dětském centru, kteří nabízí široké spektrum volnočasových aktivit. V případech, kdy je NBD svěřen do péče příbuzné zletilé osoby, se kterou pobývají v azylovém zařízení i po ukončení vstupních procedur, je přemístěn do pobytového střediska. I zde může být ubytován v chráněné zóně, má kontakt se sociálními pracovníky a je mu umožněno využívat široké nabídky volnočasových aktivit. NBD žádající o udělení mezinárodní ochrany jsou z přijímacích středisek přemístěni do Zařízení pro děti-cizince, které je speciálně určeno pro péči o NBD. V případě že NBD o mezinárodní ochranu nepožádá, je bezprostředně po zadržení přemístěn na základě předběžného opatření soudu rovněž do Zařízení pro děti-cizince. Obdobně je tomu i u NBD, kteří na území ČR pobývají např. na základě turistického víza a jsou zadrženi policií.

V Zařízení pro děti-cizince je ze strany odborných pracovníků věnována klientům všestranná péče, která je zaměřena vedle přímého zabezpečení potřeb dítěte na komplexní diagnostiku monitorující aktuální stav klienta. Pro každého NBD je vypracován individuální program rozvoje osobnosti a individuální vzdělávací plán. Na základě těchto dokumentů je klient veden k postupné integraci do českého vzdělávacího systému a české společnosti. V rámci stanovených úkolů jednotlivých programů je věnována pozornost také přípravě dětí na odchod ze zařízení. V ČR existuje také možnost pěstounské péče, která se však v praxi nevyužívá.

Zřízení ZDC je hodnoceno jako velmi důležitý a pozitivní krok v oblasti poskytování péče NBD. Tento diagnostický ústav se školou a dětský domov/výchovný ústav se školou začaly v ČR fungovat v roce 2004. Jednotlivé instituce tohoto zařízení poskytují bezplatně ubytování, stravu, zdravotní péči, možnost vzdělání, zájmové kroužky, materiální pomoc apod. Nezletilí dostávají i kapesné. Péče v těchto zařízeních odpovídá zhruba péči poskytované českým dětem v obdobných zařízeních s některými službami navíc, jako např. využívání služeb tlumočnicků nebo zvýšený počet vyučovacích hodin českého jazyka. Probíhají také individuální programy pro děti s psychickým traumatem. V těchto zařízeních poskytují péči odborní a specializovaní pracovníci a je zde vytvářeno prostředí zohledňující etnickou a náboženskou rozmanitost. V roce 2014 bude otevřen jako poslední stupeň pobytu v zařízení tzv. tréninkový byt. Zde budou umístěni klienti, kteří úspěšně zvládají studium na zvolené škole a připravují se na odchod ze zařízení.

Všichni NBD, ať již v ČR původně pobývali legálně či nelegálně, mají ode dne, kdy je soud umístí do ZDC, zlegalizovaný pobyt až do jejich 18 let věku, a to bez ohledu na to, zda jsou žadateli o mezinárodní ochranu, nebo ne. Po dosažení věku 18 let se však situace zásadně mění a pobyt každého mladého cizince je nutné upravit individuálně.

ZDC věnuje pozornost také hledání ubytování a následného zaměstnávání pro NBD, kteří dosáhli zletilosti, a to prostřednictvím jednání se zaměstnavateli, prošetřování poměrů apod. V posledních letech se také zlepšil systém následné péče o nezletilé bez doprovodu. V této souvislosti lze vyzdvihnout zejména systém individuálních plánů integrace pro NBD, kteří získali mezinárodní ochranu. Velmi pozitivně je také vnímána možnost klientů setrvat v zařízení i po dosažení zletilosti, tedy po ukončení ústavní výchovy na tzv. smluvním vztahu.

Na koordinaci situace NBD se v ČR kromě ZDC podílí řada ministerstev a dalších vládních i nevládních institucí. Řešení aktuálních problémů se věnuje mezirezortní pracovní skupina ve spolupráci s neziskovými organizacemi. Neziskový sektor se zabývá zejména poskytováním bezplatné sociálně-právní pomoci, ale nabízí také speciální programy zacílené např. na vzdělávání NBD. Ačkoli počty NBD jsou v ČR velmi nízké, aktivity, které na ně cílí, jsou poměrně pestré.

NBD, žádajícím o mezinárodní ochranu, je poskytována péče v rozsahu veřejného zdravotního pojištění. Pokud jsou NBD umístěni do ZDC, je jim základní zdravotní péče poskytována bezplatně, zdravotní pojištění za ně platí stát. Jak v ZDC, tak v azylových zařízeních SUZ, je k dispozici také psycholog.

Vzdělání probíhá zejména v rámci Zařízení pro děti-cizince. Pokud klient ZDC prokáže dostatečné jazykové a osobní kompetence ke vstupu do české sítě škol, dostává se do běžné sociální sítě českých vrstevníků. Při hledání zaměstnání NBD pomáhají jak programy Ministerstva vnitra (*Státní integrační program*), tak Zařízení pro děti-cizince a neziskových organizací.

Právní poradenství je poskytováno zdarma, a to jak v azylových zařízeních a v rámci ZDC, tak neziskovými organizacemi.

Jako nejproblematictější se při zpracování studie ukázal sběr dat, zejména statistických. Důvodem je roztříštěnost problematiky NBD mezi řadu ministerstev a dalších organizací. Statistické údaje, které jsou na národní úrovni k dispozici, mnohdy neodpovídají kategoriím určeným v zadání studie, proto je obtížné požadovaná data poskytnout (např. počty nezletilých bez doprovodu žádajících o mezinárodní ochranu v péči jiných zařízeních než v ZDC). Omezené jsou také statistiky o budoucím směřování NBD, kteří dosáhnou zletilosti.

Některé otázky také pro ČR nebyly relevantní. Z důvodu malého počtu NBD např. v této oblasti neprobíhá spolupráce s třetími zeměmi. Jelikož návraty NBD jsou v ČR prováděny pouze na dobrovolné bázi (počty asistovaných a dobrovolných návratů jsou navíc rovny nule), neprobíhají žádné reintegrační programy. Ani alternativy k zajišťování NBD nejsou v ČR využívány a rovněž zajišťování samotné se v praxi neprovádí.

Zdroje

Studie

EMN (2009). Politika přijímání, návratů a integrační opatření pro nezletilé bez doprovodu v České republice a statistické údaje. Ministerstvo vnitra ČR. Praha: 2010

Lásková, M. (2006). Nezletilí cizinci bez doprovodu v ČR v kontextu mezinárodní migrace. Diplomová práce. Praha, Univerzita Karlova, 2006

EMN (2013). Přístup migrantů k sociálnímu zabezpečení a zdravotní péči: politika a praxe. Ministerstvo vnitra ČR. Praha: 2013

Internetové zdroje

Kritika ombudsmana: V zařízení pro děti z ciziny panují tristní a nezákonné podmínky (2012). Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/172472-v-zarizeni-pro-deti-z-ciziny-panuji-tristni-a-nezakonne-podminky/>>

OPU. Dostupné z: <<http://www.opu.cz/cz/co-nabizime/socialni-poradenstvi-a-integrace/nezletili-bez-doprovodu/>>

Péče o nezletilé cizince bez doprovodu se zefektivní (2012). Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/pece-o-nezletile-cizince-bez-doprovodu-se-zefektivni.aspx>>

Legislativa

Koncepce ochrany a péče o nezletilé cizince bez doprovodu z 6. 9. 2012

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob

Nařízení Rady (ES) č. 539/2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni

Prováděcí vyhláška č. 334/2004, kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních

Usnesení vlády č. 395 ze dne 17. dubna 2002 o Konceptu umístování, vzdělávání a výchovy dětí s jazykovou bariérou, včetně nezletilých žadatelů o azyl bez doprovodu, v zařízeních ústavní výchovy

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 99/1963 Sb., o občanském soudním řádu

